№ 11. ПЯТНИЦА, 5 ФЕВРАЛЯ. 1860. PIĄTEK, 5 LUTEGO.

СТО ПЕРВЫЙ ГОДЪ СУЩЕСТВОВАНІЯ. SETNY PIERWSZY ROK ISTNIENIA.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ — KURYER WILEŃSKI

ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА. GAZETA URZĘDOWA.

„ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ" выходитъ по ВТОРНИКАМЪ и ПЯТНИЦАМЪ. Условія подписки: Цѣна за годъ 10 р., съ пересылкою 12 р.; за полъ года 5 р., съ пересылкою 6 р.; за четверть года 2 р. 50 к., съ пересылкою 3 р.; за 1 мѣсяцъ 84 к.— За объявленія платится за строку 17 к. сер.
Кантора редакціи въ Вильнѣ, на Дворцовой улицѣ, въ Гимназіальномъ домѣ.

„KURYER WILENSKI" wychodzi co WTOREK i PIĄTEK. Cena roczna r. sr. 10, z przesyłką 12 rub.; półroczna 5 rub., z przesyłką 6; kwartalna 2 r. 50 k., z przesyłką 3 r.; miesięczna 84 kop.— Za ogłoszenia płaci się za każdy wiersz po kop. sr. 17.
Bióro redakcyi w Wilnie, przy ulicy Biskupiéj (Dworcowéj), w murach po-uniwersyteckich.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Ст.-Петербургъ, 30 января.

Государь Императоръ, указомъ 25 декабря 1859 г., на имя г. военнаго министра даннымъ, Всемилостивѣйше соизволилъ увеличить, съ 1-го января 1860 г., оклады содержанія священнослужителямъ военнаго вѣдомства, а въ томъ числѣ и состоящимъ также въ этомъ вѣдомствѣ священникамъ римско-католическаго исповѣданія, которымъ опредѣлены:

		Руб. сер. въ годъ. Оклады полные:	Производить за вычетомъ:
оклады:	основной	300	294
	усиленный	450	441

Указомъ правительствующаго сената, 9 декабря м. г., произведены, за выслугу лѣтъ: въ коллежскіе свѣтники—надворные совѣтники: старшій совѣтникъ Гродненскаго губернскаго правленія Осипъ *Блажевскій*, совѣтники того же правленія Владиміръ *Лозовскій*, Ковенскаго Феодоръ *Ферморъ*.

— Указомъ правительствующаго сената, 17 м. декабря, произведены, за выслугу лѣтъ: въ статскіе совѣтники—начальникъ Радзивилловскаго таможеннаго округа, коллежскій совѣтникъ Василій *Тизенгаузенъ*, въ надворные совѣтники—ассессоръ Ковенской казенной палаты, коллежскій ассессоръ Иванъ *Арефьевъ*, въ титулярные совѣтники—исправляющій должность контролера пробъ Кіевской окружной пробирной палатки, коллежскій секретарь Харальдъ *Бекъ*.

— Указомъ правительствующаго сената, 18 м. декабря, произведены за выслугу лѣтъ: въ коллежскіе ассессоры—титулярные совѣтники: засѣдатель Подольской палаты уголовнаго суда Каэтанъ *Яновичъ*, и Подольской палаты государственныхъ имуществъ: дѣлопроизводители—Адамъ *Борковскій* и Антонъ *Цихоцкій* и бухгалтеръ Корнелій *Шпачинскій*,—по Подольской губерніи: вѣдомства министерства юстиціи: въ надворные совѣтники—коллежскіе ассессоры: уѣздныхъ судовъ: Каменецкаго—судья Иванъ *Войтовъ* и засѣдатели: Могилевскаго—Мартинъ *Залѣскій*, Балтскаго—Карлъ-Станиславъ *Мяновскій*, Винницкаго—Андрей *Рыбицкій* и Проскуровскаго—Василій *Шнеповъ*; въ титулярные совѣтники — коллежскіе секретари: уѣздные стряпчіе: Винницкій—Антонъ *Титаренко*, и Брацлавскій Николай *Беккаревичъ*, уѣздныхъ судовъ: Летичевскаго—засѣдатель Василій *Петрашевичъ* и Гайсинскаго—секретарь Бруновъ-Александръ *Бржозовскій*; вѣдомства министерства внутреннихъ дѣлъ: въ надворные совѣтники—коллежскіе ассессоры: земскіе исправники: Ушицкій—Антонъ *Лисовскій* и Ольгопольскій—Николай *Борисовъ*; въ коллежскіе ассесоры—титулярные совѣтники: начальникъ газетнаго стола губернскаго правленія Александръ *Китицинъ*, Каменецкій земскій исправникъ Павелъ *Нехаевъ*, Винницкій городничій Иванъ *Евтушевскій*, старшіе непремѣнные засѣдатели земскихъ судовъ: Гайсинскаго—Войцѣхъ *Паньковскій* и Ольгопольскаго—Петръ *Яворскій*, попечитель хлѣбныхъ запасныхъ магазиновъ Балтскаго уѣзда Діонизій *Тлуховскій* и частный приставъ Каменецкой полиціи Иванъ *Кульчинскій*; въ титулярные совѣтники—коллежскіе секретари: помощникъ казначея губернскаго правленія Никифоръ *Микульскій*, попечители хлѣбныхъ запасныхъ магазиновъ уѣздовъ: Могилевскаго — Алексѣй *Буцкій* и Ямпольскаго—Станиславъ *Сушко*, частный приставъ Винницкой городской полиціи Викторъ *Чернобаевъ* и становые приставы уѣздовъ: Могилевскаго—Иванъ *Коперджинскій* и Ушицкаго—Яковъ *Березовскій*.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

St.-Petersburg, 30 stycznia.

Cesarz Jego Mość przez ukaz do ministra wojny 25 grudnia 1859 r. wydany, Najłaskawiéj raczył powiększyć, od 1 stycznia 1860 roku, gaże księżom wydziału wojennego, a w téj liczbie i zostającym też w tym wydziale kapelanom rzymsko-katolickiego wyznania, którzy mają pobierać:

		Rub. sr. rocznie. Gaże zupełne:	Wypłacać po potrąceniu.
gaży:	pierwiastkowéj	300	294
	powiększonéj	450	441

Przez ukaz rządzącego senatu, 9 z. grudnia, za wysługę lat zostali mianowani radzcami kollegialnymi—radzcy dworu: starszy radzca Grodzieńskiego rządu gubernjalnego Józef *Błażejewski*, radzcy rządów gubernjalnych: Grodzieńskiego—Włodzimierz *Łozowski*, Kowieńskiego Teodor *Fermor*.

— Przez ukaz rządzącego senatu, 17 z. grudnia, za wysługę lat zostali mianowani: radzcą stanu—naczelnik Radziwiłłowskiego okręgu celnego, radzca kollegjalny Bazyli *Tyzenhauzen*, radzcą dworu—assesor Kowieńskiéj izby skarbowéj, assesor kollegjalny Jan *Arefjew;* radzcą honorowym—sprawujący obowiązek kontrolera prób Kijowskiego urzędu probierczego, sekretarz kollegialny Charald *Bek*.

— Przez ukaz rządzącego senatu, 18 z. grudnia, za wysługę lat zostali mianowani: Assesorami kollegialnymi — radzcy honorowi: assesor Podolskiéj izby sądu kryminalnego Kajetan *Janowicz*, Podolskiéj izby dóbr państwa: sekretarze—Adam *Borkowski* i Antoni *Cichocki* i buchhalter Korneli *Szpaczynski;*—w gub. Podolskiéj, w wydziale ministerstwa sprawiedliwości: radzcami dworu—assesorowie kollegialni: sądów powiatowych: Kamienieckiego — sędzia Jan *Wojtow* i assesorowie: Mohylewskiego — Marcin *Zaleski*, Bałtskiego—Karol-Stanisław *Mianowski*, Winnickiego—Andrzéj *Rybicki* i Proskurowskiego—Bazyli *Sznepow;* radzcami honorowymi—sekretarze kollegialni: strapczowie powiatowi: Winnicki—Antoni *Titarenko* i Bracławski—Mikołaj *Bekkarewicz*, sądów powiatowych: Letyczewskiego—assesor Bazyli *Pietraszewicz* i Hajsyńskiego—sekretarz Brunon—Alexander *Brzozowski;* w wydziale ministerstwa spraw wewnętrznych: radzcami dworu—assesorowie kollegialni: sprawnicy ziemscy: Uszycki—Antoni *Lisowski* i Olgopolski—Mikołaj *Borysów;* assesorami kollegialnymi—radzcy honorowi: naczelnik stołu gazetowego rządu gubernialnego Alexander *Kiticyn*, Kamieniecki sprawnik ziemski Paweł *Niechajew*, horodniczy Winnicki Jan *Ewtuszewski*, starsi nieodmienni assesorowie sądów ziemskich: Hajsyńskiego—Wojciech *Pańkowski* i Olgopolskiego—Piotr *Jaworski*, kurator zapasowych magazynów zbożowych powiatu Bałtskiego Djonizy *Tłuchowski* i częściowy dozórca Kamienieckiéj policji miejskiéj Jan *Kulczyński;* radzcami honorowymi—sekretarze kollegialni: pomocnik kassjera rządu gubernialnego Nicefor *Mikulski*, kuratorowie zapasowych magazynów zbożowych powiatów: Mohylewskiego—Aleksy *Bucki* i Jampolskiego—Stanisław *Suszko*, częściowy dozórca Winnickiéj policji miejskiéj Wiktor *Czernobajew* i assesorowie stanowi powiatów; Mohylewskiego—Jan *Koperzyński* i Uszyckiego—Jakób *Berezowski*.

СТАТИСТИЧЕСКІЙ ОЧЕРКЪ ГОРОДА ВИЛЬНО.

—

5. РѢКИ. КАНАЛЫ. ИСТОЧНИКИ. МОСТЫ. ПОРОМЪ. ПРИСТАНЬ. МЕЛЬНИЦЫ.

(Продолженіе).

Мосты. Зеленый. Въ древнихъ актахъ и привиллегіяхъ упоминается не однократно о дорогѣ, называемой мостовою (т. е. къ мосту) старинною, которая вела въ улицу и къ древнему мосту, еще в. кн. Литовскими на Виліи основанному [1]). Изъ чего заключить слѣдуетъ, что на томъ мѣстѣ, гдѣ нынѣ Зеленый мостъ, или вблизи онаго, съ давняго времени существовалъ мостъ на Виліи. Въ 1529 году Альбертъ Гастольдъ, Виленскій воевода получилъ привиллегію Сигизмунда I, на постройку моста, но не воспользовался этою привиллегіею и она была дана Ульриху Гозіусу [2]), Виленскому городничему, который и построилъ собственными издержками большой каменный мостъ, названный большимъ, или Виленскимъ, оконченный въ 1536 году, съ крышею изъ гонта; на мосту устроены были лавки. Для возмѣщенія издержекъ, Гозіусу предоставлено было пользоваться доходами съ моста и лавокъ, т. е. взымать установленную плату съ проѣзжающихъ (по числу лошадей, а съ товаровъ отъ вѣса) и проходящихъ, отъ чего были свободны дворяне и духовенство. Еврейское кладбище было тогда за Виліею, по этому Евреямъ, сопровождавшимъ покойника дозволено было проѣзжать Вилію на лодкахъ. По возмѣщеніи издержекъ Гозіусомъ, доходъ этотъ былъ предназначенъ на постройку и содержаніе госпиталя при костелѣ св. Тройцы кс. Доминикановъ. Послѣ смерти Ульриха Гозіуса, завѣдываніе этими доходами предоставлено было сыну его Ивану Гозіусу, Вершубскому старостѣ, а въ 1545 г. передано въ распоряженіе Виленскаго магистрата. Сигизмундъ I привиллегіею, данною 6 августа 1586 года, установилъ сборъ съ проѣзжающихъ по Зеленому мосту съ разными продуктами и вещами, и съ прогоняемаго для продажи скота. Одна половина этаго сбора назначена была на починки моста, другая, сначала, на учрежденіе госпитальнаго дома, для нищихъ, а потомъ на содержаніе госпиталя св. Іакова. Въ 1621 г. мостъ этотъ былъ отстроенъ вновь издержками Виленскихъ мѣщанъ. Въ 1655 г. при проходѣ россійскихъ войскъ сгорѣлъ. Воздвигнутъ новый въ 1674 г. Строителемъ былъ по плану полковника Фредіани, королевскій плотникъ Фикъ. Въ 1766 г. вновь отстроенъ и вѣроятно былъ окрашенъ зеленою краскою, ибо съ того времени называется уже Зеленымъ. Въ 1791 г. по распоряженію бывшей Литовской казенной (скарбовой) коммиссіи, положена была плата съ проходящихъ чрезъ мостъ, а въ 1801 г. по постановленію б. госпитальной коммиссіи, назначенъ сборъ съ каждой лошади въ экипажѣ. По поступленіи богоугодныхъ заведеній римско-католическаго духовенства въ вѣдѣніе Виленскаго приказа общественнаго призрѣнія, Зеленый мостъ былъ отдаваемъ въ арендное содержаніе съ публичныхъ торговъ, но исправленіе его оставалось на обязанности приказа.

Въ 1812 году мостъ былъ сожженъ предъ вступленіемъ Наполеона въ городъ; Наполеонъ велѣлъ построить временный лежачій мостъ, а по изгнаніи Французовъ построенъ былъ вновь каменный [1]).

Въ 1827 и 1828 годахъ вновь былъ отстроенъ, издержки простирались до 14,126 р. 16 коп. сер. Возобновленъ былъ опять въ 1848 году; издержки составили 14,041 р. 47 коп. Послѣдній содержатель (съ 1851 г. купецъ Ицко Герцыковичъ) уплачивалъ въ годъ 3,205 рублей.

Высочайше утвержденнымъ мнѣніемъ государственнаго совѣта 20 іюля 1853 года положено: 1) сборъ съ проѣзжающихъ вовсе прекратить: 2) исправленіе моста отнести на счетъ земскаго сбора; 3) Виленскому приказу, въ замѣнъ исчисленнаго въ его пользу дохода съ моста 3,730 руб. въ годъ, отдѣлить изъ капиталовъ римско-католическаго духовенства сумму 74,600 руб., отъ которой 5% будутъ равняться годовому доходу 3,730 руб.; 4) недовырученныя за прежнее время деньги, а равно употребленныя на исправленіе онаго издержки счесть не возвратнымъ доходомъ изъ суммъ приказа [2]). Въ 1857 г. Зеленый мостъ вновь отдѣланъ и украшенъ.

Кромѣ этого моста существуютъ еще два моста на Антоколѣ, изъ коихъ первый называется мостомъ в. к. Михаила, Зарѣчный и Бернардинскій на Вилейкѣ, на Поплавской улицѣ, въ Ботаническомъ, нынѣ генералъ-губернаторскомъ саду и по дорогѣ отъ королевской мельницы, ведущей къ подошвѣ Бекешовой горы и одинъ въ Виленскихъ укрѣпленіяхъ. Всего 9 мостовъ, а кромѣ этого 6 меньшихъ. Въ прежнее время существовалъ еще мостъ на Вилейкѣ, называвшійся Спаскимъ, вблизи Спаской церкви, о которомъ упоминаютъ описывающіе Вильно еще въ 1538 году. Мостъ этотъ сгорѣлъ въ 1748 и съ тѣхъ поръ, кажется, не былъ возобновляемъ.

Поромъ одинъ въ Вильнѣ, на Антоколѣ, соединяющій обѣ стороны Виленскихъ укрѣпленій.

Пристань гдѣ останавливаются плоты съ дровами, а иногда и небольшія суда съ хлѣбомъ и другими товарами, на Лукишкахъ.

Мельницы: 1) Королевская при каналѣ, построена по повелѣнію Сигизмунда I. тѣмъ же Виленскимъ городничимъ Гозіусомъ въ началѣ XVI столѣтія. 2) Епископская (Biskupia) при Вилейкѣ на Зарѣчьи; и 3) въ Поплавской улицѣ, тоже при Вилейкѣ. Всѣ онѣ принадлежатъ нынѣ городу.

(Продолженіе впредь).

1) Госсе, Гозе, Озе. Оссе, Госсе или Гозіусъ, по польски Hozyusz.
2) Wiz. i Roz. Nauk. 62. 27.

1) Dzieje Dobroczynności Wil. 1820. стр. 243. 1823 г. стр. 161. Вильно, Крашевскаго III. 340.

2) Жур. Мин. Вн. Дѣлъ. Сентябрь, 1853 г. стр. 8.

— Указомъ правительствующаго сената, 22 м. декабря, переименованъ: въ титулярные совѣтники—посредникъ полюбовнаго специальнаго межеванія земель въ Чериковскомъ и Чаусовскомъ уѣздахъ Могилевской губерніи, отставной капитанъ арміи Яковъ *Ракуссо-Сущевскій* соотвѣтственно его означенному военному чину.

— Указомъ правительствующаго сената, 22 м. декабря, произведены: въ титулярные совѣтники—коллежскіе секретари, бывшіе канцелярскіе чиновники канцеляріи начальника Могилевской губерніи Даніилъ *Гуриновъ*, и Могилевскаго губернскаго правленія Иванъ *Храповицкій*.

— Указомъ правительствующаго сената, 22 м. декабря, произведены за выслугу лѣтъ: по Виленскому учебному округу: въ коллежскіе совѣтники—старшій учитель Новогрудской гимназіи, надворный совѣтникъ Осипъ *Василевскій*; въ коллежскіе ассессоры—титуляные совѣтники: старшіе учители гимназій: Гродненской—Василій *Кулинъ* и Кейданской—Францъ *Нордквистъ*, младшій учитель тойже гимназіи Карлъ *Гросгеймъ* и штатный врачъ при Шавельской гимназіи Ричардъ *Домбровскій*; въ коллежскіе секретари—губернскіе секретари: бывшій учитель Виленскаго уѣзднаго дворянскаго училища Петръ *Гальяръ* и надзиратель за приходящими учениками Шавельской гимназіи Матвѣй *Будзинскій;* въ губернскіе секретари—коллежскіе регистраторы: смотритель Волковыскаго казеннаго еврейскаго училища 1-го разряда Викентій *Равлушкевичъ* и домашній учитель Виленской дирекціи училищъ, Владиславъ *Янковскій*, въ коллежскіе регистраторы—смотритель Пинскаго казеннаго еврейскаго училища 1-го разряда Адамъ *Городынскій*.

Извѣстіе съ Кавказа.

23-го января главнокомандующимъ Кавказскою арміею получено донесеніе отъ начальника праваго крыла Кавказской линіи, что еще одно изъ сильныхъ Черкесскихъ племенъ, Натухайцы, живущее между рѣками Адагумомъ и Неберджаемъ, Чернымъ моремъ и Кубанью, безусловно покорилось русской державѣ.

Въ залогъ вѣрности и преданности Натухайцы выдали 17 человѣкъ аманатовъ изъ почетнѣйшихъ фамилій и въ настоящее время приводятся къ присягѣ.

—

Проектъ здѣшняго земскаго банка будетъ предложенъ дворянству въ февралѣ. Извѣстно, что въ Петербургѣ будутъ происходить въ февралѣ дворянскіе выборы.

—

Комитетъ о раненыхъ предлагаетъ гг. офицерамъ, состоящимъ въ числѣ кандидатовъ его для опредѣленія къ должности, донести въ теченіе одного мѣсяца отъ сей публикаціи, кто изъ нихъ желаетъ поступить на вакансіи почтмейстерскихъ помощниковъ: въ областномъ г. Семипалатинскѣ; въ Хотинѣ, Бессарабской области, въ Гатчинѣ, С.-Петербургской губ.; въ Рыбинскѣ, Ярославской губ.; въ Фатежѣ, Курской губ.; въ Звенигородкѣ, Кіевской губ.; въ Данковѣ, Рязанской губ.; въ Городищѣ, Пензенской губ.; въ Липецкѣ, Тамбовской губ.; въ Сумахъ, Харьковской губ.; въ Ковелѣ, Волынской губ.; въ Нолинскѣ, Вятской губ. и въ Ольгополѣ, Херсонской губерніи; а также донести, въ теченіе двадцати восьми дней отъ сей публикаціи, кто изъ нихъ желаетъ поступить на вакансію Красноярскаго Городничаго Астраханской губерніи.

—

Эконом. указ. сообщаетъ слѣдующія вѣсти и слухи:

— Одинъ изъ распространенныхъ говоровъ въ городѣ составляетъ замѣчательная мѣра, введенная въ морскомъ министерствѣ по уменьшенію штатовъ. Говорятъ, что предполагается ввести ее и въ другихъ министерствахъ. Мы уже прежде высказали нашимъ читателямъ мнѣніе о ней, и теперь считаемъ ее однимъ изъ важнѣйшихъ шаговъ къ улучшенію нашей администраціи. Только этимъ путемъ, по нашему мнѣнію, можно достигнуть къ уменьшенію формальностей, расплождаемыхъ излишнимъ персоналомъ служащихъ, и только подобнаго рода рѣшеніемъ можно доказать, что ошибки, однажды сдѣланныя, не предполагается увѣковѣчить.

— Предположеніе объ оборотномъ банкѣ, вѣроятно не состоится вслѣдствіе предполагаемыхъ перемѣнъ въ коммерческомъ банкѣ, которыя удовлетворятъ нуждамъ современной торговли.

— Przez ukaz rządzącego senatu, 22 z. grudnia, został przemianowany, radzcą honorowym—pośrednik polubownego specjalnego rozgraniczania ziem w powiatach Czerykowskim i Czausowskim gubernii Mohylewskiéj, odstawny kapitan armji Jakob *Rakusso-Suszczewski* stosownie do jego rangi wojskowéj.

— Przez ukaz rządzącego senatu, 22 z. grudnia, przy dymissji podniesieni do rang: radzców honorowych—sekretarze kollegialni: byli urzędnicy kancellaryjni kancellarji naczelnika gubernji Mohylewskiéj Daniel *Hurynów* i Mohylewskiego rządu gubernialnego Jan *Chrapowicki*.

— Przez ukaz rządzącego senatu, 22 z. grudnia, za wysługę lat zostali mianowani: w Wileńskim okręgu naukowym: radzcą kollegialnym—starszy nauczyciel gimnazjum Nowogrodzkiego, radzca dworu Jozef *Wasilewski*; assesorami kollegialnymi—radzcy honorowi: starsi nauczyciele gimnazjów: Grodzieńskiego—Bazyli *Kulin* i Kiejdańskiego—Franciszek *Nordkwist*, młódszy nauczyciel tegoż gimnazjum Karol *Grossheim* i etatowy lekarz przy gimnazjum Szawelskiém Ryszard *Dąbrowski*; sekretarzami kollegialnymi—sekretarze gubernialni: były nauczyciel Wileńskiéj powiatowéj szkoły szlacheckiéj Piotr *Galjar* i dozorca uczniow przychodzących gimnazjum Szawelskiego Maciéj *Budzinski*; sekretarzami gubernialnymi—regestratorowie kollegialni: dozorca Wołkowyskiéj skarbowéj szkoły żydowskiéj 1-go rzędu Wincenty *Rawłuszkiewicz* i nauczyciel domowy Wileńskiéj dyrekcji szkół, Władysław *Jankowski*, i regestratorem kollegialnym—dozorca Pińskiéj skarbowéj szkoły żydowskiéj 1-go rzędu Adam *Horodynski*.

Wiadomość z Kaukazu.

23-go stycznia głownodowodzący armją Kaukazką otrzymał od naczelnika prawego skrzydła linii Kaukazkiéj wiadomość, że jeszcze jedno liczne plemie Czerkiesów, Natuchajcami zwane, zamieszkałe pomiędzy rzekami Adagumem i Nieberdżajem, po nad morzem Czarném i Kubanią, oświadczyło bezwarunkową uległość mocarstwu Rossyjskiemu.

Jako zakładników swojéj wierności i poświęcenia się Natuchajcy wydali 17 amanatow z najpierwszych rodzin swoich i w obecnym czasie składają właśnie przysięgę.

—

Projekt tutejszego banku ziemskiego ma być złozony zgromadzeniu szlachty w lutym; wiadomo, iż w lutym właśnie w St.-Petersburgu będzie zjazd szlachty na wybory.

—

Komitet ranionych wzywa, iżby pp. oficerowie, za liczeni do niego jako kandydaci dozajęcia posad, zawiadomili w ciągu jednego miesiąca od niniejszego wezwania, kto z nich życzy zająć wakujące posady pomocników pocztmistrzów: w m. obwodowém Semipalatyńsku; w Chotinie w obwodzie Bessarabskim, w Gatczynie w gub. St.-Petersburskiéj, w Rybińsku w gub. Jarosławskiéj, w Fatezu gub. Kurskiéj; w Zwienigorodzku gub. Kijowskiéj; w Dankowie gub. Riazańskiéj,—w Horodyszczu gub. Penzeńskiéj, w Lipecku gub. Tambowskiéj, w Sumach gub. Charkowskiéj, w Kowlu gub. Wołyńskiéj, w Nolińsku gub. Wiackiéj i w Olgopolu gubernji Chersońskiéj; a także zawiadomić w ciągu dwudziestu ośmiu dni od niniejszego wezwania, kto z nich życzyłby zająć posadę Horodniczego Krasnojarskiego w gubernii Astrachańskiéj.

—

Przewodnik Ekonomiczny donosi o następujących nowościach i pogłoskach:

— Za przedmiot jednéj z najbardziéj zajmujących w mieście pogadanek, służy właśnie godny uwagi środek, przedsięwzięty przez ministerstwo morskie ku zmniejszeniu etatów. Powiadają, że i inne też ministerstwa przedsięwezmą toż samo. Jużeśmy pierwiéj wypowiedzieli nasze zdanie o tym środku, który i teraz uznajemy za jeden z najważniejszych kroków ku ulepszeniu administracji naszéj. Tym tylko sposobem, jak sądzimy, można dojść do pożądanego sprostowania formalności, coraz bardziéj pomnażanych przez zbyteczną liczbę służących, i tylko podobném rozstrzyganiem żywo obchodzących społeczność naszą kwestji, możemy dowieść, że błędom, niebacznie raz popełnionym, nie chcemy bynajmniéj przyznawać praw wiecznego u nas obywatelstwa.

— Zamiar utworzenia banku obrótowego nie przyjdzie zapewne do skutku, projektowana bowiem reorganizacja banku handlowego, będzie w stanie zaradzić obecnym potrzebom handlu.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

POGLĄD OGÓLNY.

Najważniejszym wypadkiem kilku ostatnich dni tego życia gorączkowego, które trawi Włochy, jest wystąpienie nowego ministra francuzkiego spraw zewnętrznych p. de Thouvenel. Wiadomo, że porozumienie Francji z Anglją kazało oczekiwać stanowczych, spólnie obmyślanych środków do rozwiązania sprawy, któréj orędownictwo te państwa na siebie przyjęły. Już od pewnego czasu dzienniki donosiły, że gabinet angielski wygotował cztéry główne zasady, podług których rozwiązanie wszystkich trudności nastąpić miało. Mniéj więcéj dokładne orzeczenie tych zasad obiegło Europę; ale w rzeczy tak ważnéj, w któréj każdy wyraz może stanowczo zmienić wypływające zeń wnioski, trudno było polegać na doniesieniach dziennikarzy, troskliwych zapewne o podanie jak najpewniejszych wiadomości, ale którym tajemnica scisle strzeżona, często dojść do samego źródła nie dozwala. Nawet, kiedy kilka dni temu telegrafy rozniosły ogłoszone przez lorda Russel będące w mowie cztéry zasady, jeszcze nie można było polegać zupełnie na ich autentyczności. Dziś, po wydaniu na jaw pisma urzędowego, które p. Thouvenel przesłał hrabiemu Persigny, posłowi francuzkiemu w Londynie, każdy, kogo sprawy spółczesne obchodzą, będzie mógł zdanie swoje oprzeć na wyrazach, którym ani zaprzeczyć, ani w wątpliwość ich podać, nikt niema prawa. P. Thouvenel oznajmuje, że gabinet londyński, po dojrzałym namyśle udzielił francuzkiemu następne warunki, mające ułatwić bez rozlewu krwi rozstrzygnienie sprawy włoskiéj.

1. Francja i Austrja wyrzekną się wszelkiéj interwencji w sprawy wewnętrzne włoskie, chybaby wezwane do tego były jednomyślnem upoważnieniem mocarstw.

2. Rząd cesarski porozumi się z Ojcem św. co do wyprowadzenia wojsk swoich z państwa kościelnego, skoro na to pozwoli organizacja jego własnéj siły zbrojnéj, i skoro wojsko francuzkie będzie mogło być wyprowadzone z Rzymu bez narażenia na niebezpieczeństwo społecznego porządku. Wojska francuzkie podobnież ustąpią z Włoch północnych w czasie stosownym.

3. Wewnętrzne urządzenie Wenecji nie może być przedmiotem żadnych układów między mocarstwami.

4) Nakoniec, król sardyński wezwany będzie przez wspólnie działające rządy cesarza Francuzów i królowéj Wielkiéj Brytanji, aby nie wysyłał wojsk swoich do Włoch środkowych, aż dopóki wszystkie składające je kraje i prowincje przez nowe głosowanie w zgromadzeniach, nie oświadczą uroczyście swoich życzeń, a skoro te zgromadzenia wyrzekną połączenie, Francja i Anglja nie będą już sprzeciwiały się wprowadzeniu wojsk sardyńskich.

Rząd francuzki piérwszą z tych zasad przyjął bezwarunkowo jako najistotniejszą rękojmię załatwienia sprawy włoskiéj, rozumiał że mógł na nią zgodzić się, nie zasięgając nawet zdania innych mocarstw.—Co do wyprowadzenia wojsk, Francja szczerze pragnie, aby to co najrychléj nastąpić mogło, i skoro bezpieczeństwo stolicy Ś., a przyzwolenie bądź głośne bądź domniemane mocarstw na nową organizację krajów włoskich, uczynią to możliwem, wnet wojska odwołane z Włoch zostaną.—Również co do zostawienia nieograniczonéj władzy Austrji wewnętrznego urządzenia Wenecji, tak dalece, iż żaden z dworów nie miałby prawa nawet rokować z nią w tym przedmiocie, Francja sądzi iż nie należy zamykać drogi do układów, mogących mieć dobroczynne następstwa.—Nakoniec stanowcza odpowiedź co do zobowiązania króla sardyńskiego, jak powinien zachować się względem Włoch środkowych przed i po głosowaniu, nie mogła być natychmiast przez Francję uczyniona. Przeszkody, o które rozbiły się postanowienia traktatu Zurichskiego są tak wielkie, iż Francja straciła wszelką nadzieję, aby je wypełnić mogła. A lubo znajduje, że środki podane przez rząd angielski są stosowne i doprowadzić mogą do zamierzonego celu, wszakże czuje się sumiennie być obowiązaną uprzednio porozumieć się w tym względzie z Austrją. Wszelkie usiłowania Francji, aby książąt przywrócić na ich trony, niezdołały wyjednać tego co jest niepodobnem; lecz Francja musi ocalić cześć swojego cesarza i niemoże dozwolić, aby ktokolwiek wątpił o jego prawości; niemoże téż zapomnieć że wzywała Rossję i Prussy do spółdzia-

---

ПУТЕШЕСТВІЕ ПО ЗАМКОВОЙ УЛИЦѢ ВЪ ВИЛЬНѢ.

(Статья Павла Кукольника).

(Продолженіе.)

При Виленскомъ университетѣ находилось 6 факультетовъ: богословскій, физико-математическій, юридическій, словесныхъ наукъ и врачебный.—При богословскомъ факультетѣ существовали: главная семинарія, т. е. высшее богословское учебное заведеніе, въ которое принимаемы были клирики и Греко-Уніятскаго исповѣданія. Въ числѣ такихъ образовались и по возсоединеніи Уніятовъ многіе заняли, въ послѣдствіи, высокія степени по части управленія духовными дѣлами православнаго исповѣданія. Для Римско-католическаго исповѣданія главная семинарія образовала также множество высокихъ духовныхъ сановниковъ.

25 Іюня 1828 года Виленскій университетъ праздновалъ съ Высочайшаго разрѣшенія 250 лѣтній юбилей со времени своего основанія.—Празднество это совершилось со всѣмъ достоинствомъ и благородствомъ, приличными заведенію. По выслушаніи Божественной литургіи въ костелѣ св. Іоанна, университетскій совѣтъ отправился въ залу публичныхъ засѣданій, наполненную уже ожидавшимъ прибытія его множествомъ посѣтителей. Торжественное засѣданіе открылъ бывшій въ то время попечитель университета, дѣйствительный тайный совѣтникъ Николай Николаевичъ Новосильцевъ прекрасною рѣчью, произнесенною на Польскомъ языкѣ.

Вслѣдъ затѣмъ ректоръ университета Пеликанъ прочелъ обзоръ многихъ достопримѣчательныхъ событій по части успѣховъ заведенія, съ исчисленіемъ благодѣяній оказанныхъ ему вѣнценосными благотворителями.—Обзоръ этотъ окончилъ онъ трогательнымъ обращеніемъ къ обучающемуся юношеству, которое привело въ необыкновенный восторгъ и умиленіе всю публику. Потомъ профессоръ Ярошевичъ прочиталъ историческое разсужденіе о постепенныхъ успѣхахъ просвѣщенія въ Литвѣ.—За нимъ профессоръ Бобровскій прочелъ свѣдѣніе о лицахъ прославившихся учеными трудами въ университетѣ со времени основанія академіи.—Наконецъ были прочтены, составленныя на этотъ достопамятный случай стихотворенія профессорами: Бобровскимъ—на Польскомъ, Минихомъ—на латинскомъ, Капелли—на Италіянскомъ и П. Кукольникомъ—на Русскомъ языкахъ.—Въ память этого дня вычеканена была графомъ Толстымъ большая медаль; на одной сторонѣ ея грудныя изображенія короля Стефана Баторія и императора Александра I, съ надписью: Stephano Batorio conditori An. M. DLXXVIII. Alexandro I. Restitutori An. MDCCCIII, а на оборотѣ грудное изображеніе императора Николая I. съ надписью вверху Nicolao I. Fautori. а внизу: Universitas Litterarum Vilnensis hoc grati piique animi monumentum extare voluit VII. Cal. Quint MDCCCXXVIII.

Празднество окончилось великолѣпнымъ угощеніемъ посѣтителей въ залахъ университетскаго зданія.—Но это празднество было послѣднимъ лучемъ славы университета, за которымъ вскорѣ послѣдовало прекращеніе его существованія.—Плачевныя событія 1831 года породили горькія плоды для всего западнаго края и приготовили гробъ заведенію, которое поддерживаемо было съ такою отеческою заботливостію щедротами вѣнценосныхъ покровителей. Въ 1832 году при всеобщемъ преобразованіи западнаго края, закрытъ и Виленскій университетъ. Одинъ только медицинскій факультетъ возведенъ на степень медицинской академіи, которая существовала до 1842 года, а потомъ вошла въ составъ университета св. Владиміра.

Съ тѣхъ поръ зданія окружавшія костелъ св. Іоанна поступили въ вѣдомство губернской гимназіи, и въ прежней ректорской квартирѣ жили директоры ея.—Теперь устроено въ этомъ мѣстѣ помѣщеніе для помощника попечителя Виленскаго учебнаго округа.

Упомянувъ о директорахъ гимназіи невозможно пропустить безъ вниманія заслугъ и благородныхъ подвиговъ на поприщѣ своего званія, одного изъ нихъ Александра Васильевича Устинова, исправлявшаго эту должность съ 1837 по 1843 годъ. Постигнувъ въ полной мѣрѣ важное предназначеніе руководителя, онъ посвятилъ всего себя пользѣ ввѣреннаго ему юношества и старался самыми благоразумными, а вмѣстѣ съ тѣмъ самыми естественными средствами, удовлетворить требованіямъ своего званія.—Пріобрѣвъ неограниченную довѣренность и любовь къ себѣ воспитанниковъ, онъ употребилъ всю свою опытность и искусство на то, чтобы облегчить имъ какъ можно болѣе способы къ пріобрѣтенію полезныхъ свѣдѣній. Чтобы кругъ пріобрѣтаемыхъ ими познаній расширялся постоянно, но не примѣтно, онъ учредилъ у себя памятныя по нынѣ литературныя собранія, на которыхъ лучшіе изъ учениковъ читали заученные ими отрывки изъ образцовыхъ произведеній поэзіи и краснорѣчія на разныхъ языкахъ, собственныя свои сочиненія, и вели диспутъ о разныхъ предметахъ исторіи, географіи, словесности, физики и другихъ наукъ, которымъ обучались въ гимназіи—Въ залѣ, находящемся при его квартирѣ устроенъ былъ театръ, на которомъ ученики въ праздничные дни разыгривали легкія піэсы, или музыкальныя произведенія на скрыпкѣ или фортепьянѣ, съ акомпаниментомъ нанятыхъ директоромъ музыкантовъ. Эти простыя средства возбудили соревнованіе между юношествомъ, потому что участіе въ такихъ собраніяхъ предоставлено было тѣмъ, кои отличались успѣхами въ наукахъ и безъукоризненнымъ поведеніемъ.—Такимъ образомъ родилась у воспитанниковъ непримѣтно искренняя любовь къ наукамъ, и успѣхи въ нихъ возрасли до такой степени, что привели въ удивленіе посѣтившаго гимназію министра просвѣщенія С. С. Уварова въ 1836 году, который оставляя гимназію сказалъ: „Господа! Я много ожидалъ отъ васъ; но то что я нашелъ превзошло всѣ мои ожиданія.„

Отеческая заботливость Устинова о ввѣренныхъ ему воспитанникахъ не ограничилась однимъ содѣйствіемъ къ успѣшному окончанію ими гимназическаго курса. Коль скоро примѣтилъ въ комъ нибудь изъ нихъ особенныя дарованія, обращался съ просьбами и ходатайствомъ во всѣ стороны, чтобы облегчить имъ путь къ окончанію воспитанія въ университетахъ, а имѣвшимъ способность къ живописи въ академіи художествъ.—Изъ числа послѣднихъ двое пріобрѣли уже неотъемлемую славу артистовъ: а именно, по части исторической живописи Горецкій, и пейзажистъ Жаметъ.

Простимся теперь со зданіемъ, которое можетъ быть утомило терпѣніе читателя и подвинемся далѣе.

łania. Wszystkie te pobudki skłaniają Francję do porozumienia się z gabinetami Wiedeńskim, Petersburskim i Berlinskim aby usprawiedliwić przed nimi tę zmianę, jaka zaszła w sposobie pojmowania przezeń sprawy Włoskiéj.

Te uwagi skłoniły pana Thouvenel do nowego rokowania z Austrją. Odpowiedź otrzymana z Wiednia nie jest jeszcze ostateczną, Prusy dały wiedzieć gabinetowi londyńskiemu, że zasady jego podzielają. Rossja dotąd nic niewyrzekła. Tymczasem zgromadzenia wyborcze w Toskanji, Parmie, Modenie i Romanji zbierają się i oczekiwać należy, że mianowani na nowo reprezentanci, tłumacząc wolę ludu włoskiego obwołają powtórnie Wiktora Emmanuela swoim królem, czy to jednak rozstrzygnie sprawę włoską, czy Austrja ulegnie temu bóstwu, które starożytni A n a n k e, to jest n i e u b ł a g a n ą k o n i e c z n o ś c i ą zwali, któż to odgadnie? A czy Wenecja oddana na zemstę swoich ciemiężców, nie rzuci się do rozpacznego boju, czy w tém konaniu całéj ludności, Włosi niepośpieszą z bratnią pomocą, czy znowu strumienie krwi i łez nie popłyną, czy całe brzemie nieszczęść niespadnie na głowę cesarza Francuzów, który tak nieuważnie zawarł ten nieszczęsny rozejm w Villafranca, ufając raczéj zręczności dyplomatycznéj niż niezwyciężonéj przewadze oręża francuzkiego, jest to wielka zagadka, któréj rozwiązanie tai się jeszcze w niezbadanych wyrokach Opatrzności.

WŁOCHY.

Turyn, *d. 3 lutego.*

Zapowiedziana podróż hr. Cavour do Paryża i Londynu, zapewne niebędzie miała miejsca. Dopóki niebył piérwszym ministrem, obecność jego w tych dwóch stolicach mogła być potrzebną, ale dziś, gdy ze stanowiska swojego może wprost porozumiewać się z Cesarzem i gabinetem angielskim, chyba nadzwyczajna jaka okoliczność, wymagająca osobistego widzenia się, spowodowaćby mogła wyjazd jego z Turynu. Podobnież wieść o podrózy lorda Cowley do tutejszéj stolicy jest bezzasadna, Sir Hudson, poseł angielski posiada ufność swojego rządu, i jest ściśle zbliżony z najznakomitszemi osobami tego kraju. Rzecz o ustępstwie Sabaudji cesarstwu żywo zajmuje umysły. Wszakże wcale nie jest tak daleko posuniętą jakby o tem wnosić można z dziennikow francuzkich; to pewna że ostatecznie rozstrzygnąć ją może tylko rzeczywista wola ludnośei sabaudzkiéj. Zawcześnie byłoby twierdzić, że to nienastąpi, mogą zajść wypadki, w skutek których ustępstwo okaze się potrzebném i pożyteczném, chociaż wyrzeczenie się kolebki państwa i rodu panującego zawsze wywoła boleśne uczucie. Prawdziwą ofiarą byłaby utrata Nizzy, obwodu czysto włoskiego.

Hr. Cavour. ogłosił umowę handlową, zawartą ze związkiem celnym niemieckim, o któréj wspomnieliśmy, podając treść mowy tronowéj książęcia Rejenta pruskiego. Z każdym dniem powszechność przekonywa się, że gabinet Dabormida wybornie prowadził sprawy krajowe. P a n C a r u t t i d i C a n t o g n o, sekretarz generalny w wydziale spraw zewnętrznych zawarł umowę owłasność artystyczną i naukową z Hiszpanją, już dawniéj podobnąż umowę zawarł był z rządem belgijskim. P. Canofari mianowany został ministrem pełnomocnym króla obojga Sycylji przy dworze turyńskim, zapewne z tego powodu, iż margrabia Villamarina w takimże stopniu umocowany jest przy dworze neapolitańskim.

Baron de Talleyrand, minister francuski miał zaszczyt otrzymać osobne posłuchanie u króla Wiktora Emmanuela i złożyć własnoręczny list Cesarza, przy zapewnieniu o jednostajnych uczuciach przyjaźni życzliwości potężnego sprzymierzeńca Piemontu. Baron de Talleyrand pierwszy raz widział króla, dotąd bowiem dla niezdrowia N. Pana niemógł być przyjęty.

d. 4 lutego.

Depesza z Turynu oznajmuje że odstąpiono myśli uzbrajania się nad Mincio. Znaczenie tego postanowienia jest widoczne; gdyby hr. Cavour wierzył, że Piemont musi pozostać w granicach, jakie mu traktat zurichski zakreślił, natenczas uzbrojenie tych granic, zwłaszcza od Austrji, byłoby nieodzowne, ale będąc przekonanym, iż Włochy pozbędą się nakoniec przybyszów ze swojéj ziemi, uznał wydatek na wzmocnienie granic za niepotrzebny, tak dalece, iż przeznaczouą summę 40 miljonów lirów zredukował na dwa.

Dziennik turyński Opinione donosi o wyjściu czterech półków piemonckich do księstw Parmy, Modeny i Toskanji. Jenerał Menabrea, półkownicy Cavalli i Griffini podobnież udali się do Włoch środkowych, dla udoskonalenia organizacji korpusu inżenjerów artyllerji i jazdy w tym kraju. (*Nora*)

TOSKANJA.

Florencja.

Minister wyznań Salvagnoli, w okólniku rozesłanym do prefektów, obszernie wyłożył pobudki, przywiedzione w dekrecie znoszącym konkordat. Oprócz powodów prawnych i politycznych p. Salvagnoli obwinia dwór rzymski o zaniedbanie rządu kościelnego w Toskanji; żali się, że 3 biskupstwa i wiele prelatur są wakującemi, gdyż stolica Apostolska nieuznając obecnego rządu toskańskiego, nie odpowiada na jego przedstawienie. Nadto wyraża, iż rząd znajduje konieczném obrócić bogate uposażenie duchowieństwa na wymierne opatrzenie jego potrzeb, a mianowicie, nieodwracając na żadne inne cele dóbr kościelnych, z ich dochodów duchowieństwo wiejskie dostateczniéj opatrzyć.

d. 2 lutego.

Rozstrzygnienie politycznego bytu Toskanji przez głosowanie powszechne niema tu stronników, jak równie myśl utworzenia z Toskanji osobnego królestwa; jeden tylko p. Eugeniusz Alberi, który to doradzał, udał się do Paryża rzekomo w przedsięwzięciu drogi żelaznéj, istotnie zaś dla wmówienia rządowi francuzkiemu iż osóbne królestwo toskańskie jedynie jest życzone przez ludność. Można być pewnym bezskuteczności jego zabiegów.

Prezes Ricasoli ma udać się do Pizy, dla rozdania chorągwi gwardji narodowéj z podobną uroczystością jak w Liworno. Zamiar Garibaldego zakupienia miljona karabinów ze składek dobrowolnych, przyjęty z zapałem przez ludność, nie ostyga. Oto niedawno włościanie okolic Pistoi i Arezzo gromadnie przybyli do tych miast dla opłacenia składki. Jest to najlepszym dowodem bezzasadności pogłosek rozsiewanych, iż ludność wiejska nieprzychylna istniejącemu porządkowi rzeczy, pragnie powrótu arcyksiążąt. Minister wyznań ma wkrótce ogłosić dekret, przez który rząd wyznacza dostateczną ilość pieniędzy, na utrzymanie synagog i rabbinów obrządku mojżeszowego. Pożyczka 60 miljonów zawarta została poddogodnemi warunkami za pośrednictwem bankiera Rastozi; wolanoby jednak załatwić to przez subskrypcję narodową.

Otwarcie instytutu narodowego już miało miejsce w ostatnią niedzielę. Margrabia Ridolfi, minister oświecenia i professor Amori wystąpili z mowami bardzo chwalonemi. Lekcje rozpoczną się w poście.

Rzym, *d. 31 stycznia.*

W ostatnią niedzielę Ojciec Ś. udał się do Umilta, w celu zwiedzenia nowo założonego Seminarjum, dla młodzieży Ameryki południowéj, poświęcającéj się stanowi duchownemu. Jego Świątobliwość udzielił sakrament ciała i krwi pańskiéj z własnych rąk nietylko uczniom zakładu, ale też i innym osobom. Zebranie było liczne; między innymi znajdował się i jenerał Goyon, wnet po nabożeństwie obecni przeszli do ogromnéj sali, w któréj J. S. wysłuchał dwóch krótkich mów *kanonika Schmidta rejensa Seminarjum* i Kardynała Barnabo. Odpowiadając Ojciec Ś. między innemi wyraził, że przywiązanie jego do katolicyzmu nieustąpi temu, jakie okazali jego poprzednicy. Próby, przez jakie przechodzi, i tamci przechodzili, a jednak wyszli z nich z tryumfem. Przeciw naukom przewrótnym, zalewającym świat, jedno jest tylko lekarstwo — modlitwa. Odwołując się do słuszności swéj sprawy, o jedno tylko prosi u świata katolickiego, a mianowicie o modlitwę, ale o modlitwę nieustającą. «Wyznać należy, iż nigdy doświadczenie nie było boleśniéjsze, niebezpieczeństwo groźniejsze. We Włoszech to przewrotność umysłów najdotkliwiéj czuć się dała. Na półwyspie to duch rokoszu przeciw wszystkiemu co jest świętem, znajduje pokarm i wsparcie. Uznanie różnicy prawdy od fałszu już zaginęło; zbrodnia stała się cnotą, a cnota poczytywaną jest za zbrodnię. Ale ani upokorzenia, ani męczeństwo, ani więzienie niezdołają zachwiać ufności kościoła i stałości jego zwierzchnika.»

Takie są główne myśli przemowy, wyrzeczonéj z nadzwyczajném wzruszeniem. Uczyniła ona wielkie wrażenie na słuchaczach a następnie i w całém mieście.

Dziennik rzymski oznajmuje pod d. 26 stycznia że Kardynał Wiseman złożył Ojcu Ś. adres pełny wyrażeń największego przywiązania duchowieństwa i ludności londyńskiéj, pisany na pargaminie i ozdobiony pięknemi minjaturami.

AUSTRJA.

Wiedeń, *d. 3 lutego.*

Piszą z Wenecji, że wyprawiono do fortec morawskich i naddunajskich dwa oddziały więźniów, jeden z 80, drugi ze 100 osób skutych łańcuchami, jako podejrzanych o miłość ojczyzny; niestawiono ich przed żadnym sądem. Ciągłe uwięzienia wyludniły miasta kraju weneckiego.

— Dziennik triestski pisze: „Najniedogodniejsze położenie dla każdego państwa zawiera się w odosobnieniu. Nawet polityka fałszywa, byleby miała wsparcie innego państwa, jest mniéj zgubną niż odosobnienie. Państwo odosobnione przechodzi pod władzę obcą, wobec któréj znajduje się rozbrojoném. Doświadczyła tego Austrja od początku wojny aż do rozejmu w Villafranca, a nawet do dnia dzisiejszego. Owoż, przy zawikłaniach sprawy włoskiéj zostawiona jest własnym środkom. Zapewne, iż rząd mógłby zaczerpnąć wiele siły, jeśliby na wielki rozmiar rozwinął swoją politykę wewnętrzną i potrafił uzyskać zaufanie rozlicznych ludów cesarstwa; jeśliby chciał przyjąć bez zwłoki i stanowczo zastosować wszystkie zbawienne środki, na których opiera się spółczesna społeczność, a których gwałtownie wymaga położenie kraju; wtenczas znalazłby żywioł potęgi, któréj donośność byłaby zrozumianą tak wewnątrz jak i zewnątrz.

„Słusznie twierdzą, że najlepszym sprzymierzeńcem jest zgoda między panującym i narodem; ale ten pewnik najprawdziwszy, aby był skutecznym, należy go uczciwie w czyn zamienić, a wtenczas potrafi on utrwalić jedność i wyjaśnić stan kraju wobec państw obcych. Wówczas to Austrja zdoła wyjść ze swego odosobnienia. Państwo skupione wewnątrz, silne swoim rozwojem spokojnym i ciągłym, łatwo znajdzie punkta skojarzenia z innemi państwami. Skoro Austrja zaspokoi potrzeby swoich ludów, i ukaże się znowu w rodzinie europejskiéj, w postaci niezawisłéj od zaburzeń wewnętrznych, nietylko znajdzie sprzymierzeńców, ale nawet przymierze z nią będzie poszukiwane.“

OBRAZKI LITEWSKIE

PRZEZ

Ignacego Chodźkę.

III.

Dęby olbrzymie. Olszew *).

„Pośrodku puszczy, na wyniosłéj górze,
„Niezgięty laty stoi dąb odwieczny:
„Co chociaż w życiu mnogie przetrwał burze
„Pogląda jednak w swą przyszłość bezpieczny.
„Niesie podanie, lecz lepiéj oświeci
„Kronika *swirska*, pełna dobréj wiary:
„Że gdy topole me sadził Jan trzeci,
„Dąb ten naówczas był bardzo stary.

Michał Kontkowski—gawędy.

Słońce przez szczeliny innych okien przeciskające się, ostrzegło mię nazajutrz, żem podróżne fatygi zanadto wczasował: wstałem więc, i skracając czas méj rannéj toalety, szedłem do księdza Przeora, abym mu podziękował za schludną celkę, jaką mi na mieszkanie przygotował. Przeor nasz już po mszy, rzekł mi jakiś księżulo, któregom na korytarzu spotkał, a teraz w ogrodzie rannéj rekreacji używa.

Zwróciłem się więc do ogrodu, i postrzegłem szanownego kapłana, przechadzającego się między szpalerami: znanym mi już on był dawniéj: kapłan pobożny i zakonnik gorliwy, lecz nieunikający od ludzi, do których towarzystwa wnosił zalety gruntownéj znajomości świata, przetrawionéj samotném rozmyślaniem, i wspartéj czytelnictwem, któremu wolne swe chwile chętnie poświęcał: takim sposobem dojrzalszym on był zdaniem i umysłem niż wiekiem; bo rozwaga i książka dobra, są to promienie słońca, pod których dobroczynném dogrzaniem, owoc życia bujniéj i piękniéj się rozrasta, prędzéj się zawiązuje i wcześniéj dojrzewa. Przyjemnego oblicza, które się skromném uśmiechem okrasza, to ks. N i k o d e m, łagodnością charakteru i obcowania, pociągał i wiązał do siebie braci, ulegających mu nietylko jako duchownemu zwierzchnikowi, ale jak przyjacielowi i opiekunowi; tak, że klasztor ten zdał się być siedliskiem jednéj a zgodnéj rodziny, rządzonéj przez wspólnego ojca, lub co bliżéj, przez starszego przywiązanego brata.

Po serdecznem przywitaniu się naszém, i po złożeniu mu przezemnie podziękowania za kwaterę,—czy już pan po herbacie? zapytał on mnie.

Wstyd mi, rzekłem, odpowiedzieć panu, bo pan już i po mszy; ale na drugi raz będę rańszym i mszy nie opuszczę; dziękuję panu za troskliwość o moje wygody, ale przybywszy tu na czas jakiś, starać się będę, abym jak najmniéj przyczyniał subjekcji panu; dla tego pozwolisz mi pan dobrodziéj mieć jakie takie własne gospodarstwo.

Otoż wzajemnie darujesz mi pan dobrodziéj, odpowiedział uśmiechając się ks. Przeor, że go uprzedzę—w klasztorze wszystko jest pod l i c e n c j ą i o b e d i e n c j ą, i pan do prawa i pod prawo przychodzisz; dla tego ja a u c t o r i t a t e m e a, zostawuję panu zupełną wolność czasu i zatrudnień, to zdaje mi się dosyć powolności, ale co do życia i powszedniego chleba, co do v i c t u m e t a m i c t u m, ulegać pan musisz naszéj zakonnéj regule: żyjemy skromnie, ale też i głodu nie cierpim, a nie źle, że i postów z nami się nauczysz, od których na świecie bardzo dziś odwykają; zresztą, krótko mówiąc, porzuć pan ceremonje; skoro czas niejaki przebyć z nami postanowiłeś, więc im prędzéj skończemy wstępy i przedmowy, tém rychléj dójdziemy do samego dzieła, to jest do codziennego miłego i poufałego życia, do którego od téjże chwili pokornie zapraszam pana.

Na utwierdzenie tych słów zacnego kapłana, uscisnęliśmy się czule.

Rzucając okiem po tym niewielkim, ale miłym, czystym, i w drzewa pożyteczne obfitym ogródku, wzrok każdego zatrzymać się musi i zmierzyć z zadziwieniem dwóch obok siebie stojących olbrzymów.... dwa ogromne dęby, przed które poprowadził mnie właśnie ks. Przeor—stanąłem zdumiały!.. milczałem... wieki zdawały się obciążać te stare, mchem brodate, i głębokiemi karby poorane konary, ale brzemie to ugiąć ich nie zdołało... Oh! co za potęga i siła w tych ramionach szeroko rozciągniętych! każda gałęź, to wielkie drzewo—a drzewo same... to cedr litewski!!! milczenia mego nie przerywał ks. Nikodem, zdawał się on dozwalać, aby myśl moja pięła się w górę i z wierzchołka drzew tych padając na jezioro, rozważała trwałość i przeszłość dwóch przeciwnych sobie utworów Wszechmocnego i dawne dzieje na ich wieki mierzyła... I cóż pan? przerwał on nakoniec dwóma słowy dumania moje.

Ach! zawołałem, cóż to za drzewa! jakże to być mogło, że o nich dotąd nie wiemy? niktże się nie nalazł, któryby tak jak ja nad niemi się zadziwił, i cześci im bałwochwalczéj nie oddał? pan sam dla czegoż nam nie odkryłeś, że masz u siebie w ogrodzie braci sławnego żmudzkiego B a u b l i s a, choć młódszych zapewne nieco, tém bardziéj, że tamten jest już nieżywym kadłubem, a te jeszcze się czerstwo zielenią.

Ha panie dobrodzieju! odrzekł ks. Przeor, nie moja wina, że nie wszyscy takiém okiem i uczuciem patrzą na nasze dąbki, jak pan, wszakże był tu jakiś poeta przed kilkunastu laty, i pamiątkę swą zostawił—patrz pan.

Ujrzałem wydrążenie w dębie, w które wprawione ramki ze szkłem, a za niém papier z pismem, ledwo już pierwszą strofkę wyczytać można było:

».... Kogo wzrost nasz uderza,
»Niech policzy zbiegłe lata:
»Za wielkiego Kazimierza,
»Już byliśmy w pośród świata.«

Daléj wyczytać nie podobna, rzekłem—pożal się Boże, że i to zostało, pamiątki takie lepszego natchnienia warte, rzekł ks. Nikodem. Ale mają one swą własną historją, złączoną z dziejami tego klasztoru. Mogęż to wiedzieć? zapytałem ciekawie. Dla czegoż nie, usiądźmy pod ich cieniem na ławeczce, a tak w ich obecności, jak przy żywych świadkach zdarzenia, opowiem je panu—Usiedliśmy.

— Świadomy pan jesteś zapewne dziejów kraju naszego, i owych fatalnych wewnętrznych naszych bezładów i krwawych zamieszek za pierwszego s a s a: rozdarta Litwa na stronnictwa, podżegane to obcą intrygą, to dumą własnych możnowładców, stała się polem gwałtów, napadów i bezprawiów, których żadna władza pohamować nie była zdolną; godném uwieńczeniem takiego stanu rzeczy była bitwa Olkiennicka, na któréj krew bratobójczą ręką toczona, ojczystą zbroczyła ziemię.

Oszmiańską szlachtą skonfederowaną na ten czas za *Ogińskiemi* naprzeciw *Sapiehom* dowodził *Ludwik Jakób na Baksztach Chomiński* starosta *Hubski*, i chorąży Oszmiański, który z tego tytułu i urzędu swego, na czele jéj miał udział w téj bitwie.

Nakoniec po uspokojeniu jakiémkolwiek, powrócił on do domu, i zamieszkał sąsiedzkie tu swoje B a k s z t y *), wkrótce potém podczas zimy, dają mu znać dnia pewnego, że karmelici Zaświrscy, korzystając z jego nieobecności, przywłaszczyli sobie wstęp do jeziora, w granicach majątku jego Straczy, położonego, i ksiądz administrator folwarku ich Żeladzia, z licznym zbiorem chłopstwa, zaciąga tu swój niewod. Na tę wieść zapala się strasznym gniewem chorąży, uzbraja licznych swych dworskich, pędzi do Straczy *) i znajduje karmelitę wyciągającego właśnie sieć pełną ryby. Na widok zbrojnych ludzi uciekło chłopstwo karmelitańskie. Olbrzymia postać chorążego, wąs srogi, mars na twarzy, przeraził i przestraszył wszystkich, został tylko przy sieci ksiądz, z miną upokorzoną penitenta. Po wytoczonych na prędce v e r s i a c h i k o n t r a v e r s i a c h, pan chorąży taki zafeerował dekret: „Ponieważ księże dobrodzieju lubisz rybkę z mego jeziora, więc zaprobuj i sam w niem się skąpać.“ W mgieniu oka dworscy porwali karmelitę, i na rozkaz pański, aby go skąpali tylko, spuścili go na sznurach do przerębi... na nieszczęście sznury zbutwiałe widać, nie dotrzymały ciężaru upartego księdza — pękły... i z rąk mokrych się wyśliznęły... ksiądz się ponurzył....

(*d. n.*)

---

*) Olszew w powiecie Święciańskim, majętność od dawna rodziny Chomińskich, dziś własność JW. Stanisława Chomińskiego, gubernat. Kowieńskiego.

*) *Bakszty*—dziś attynencja Olszewa.

**) *Stracza*—także niegdyś attynencja Olszewa.

— Czytamy w jednym liście z Wiednia następny obraz położenia Austrji:

„Niespokojność, z którą oczekiwane są tu wypadki następnéj wiosny codzień wzrasta, a chociaż w rozmaitych stanach społeczeństwa ta niespokojność objawia się w różny sposób, niemniéj wszakże opanowała umysły powszechności. Trwoga o przyszłość najdotkliwiéj czuć się daje klassom średnim. Niejeden, co sądził, że los swój zabezpieczył do śmierci, widzi się znowu narażonym na wypadki ślepego trafu. Obawy te najżywiéj trapią urzędników. Wolność przemysłu, byt zachwiany dawniejszych wyłącznych jego przedstawicieli, liczne bankructwa, zerwanie stosunków handlowych z Lombardją, ciągłe wzrastanie opłat za wymianę, wszystko to razem wzięte rozszerzyło niepewność powszechną. Ileż to rodzin niezostanie zagrożonych w swojem istnieniu przez nową wojnę? Jakież ogromne ofiary musiałby kraj ponieść znowu, gdyby przyszło zbrojnie wystąpić we Włoszech, i na jak długi czas należałoby odroczyć reformy, których Austrja oczekuje z najwyższem utęsknieniem? Każdy dzień wywołuje najrozmaitsze wieści, i jakkolwiek twierdzą, że rząd zrezygnował się na pokoj, wieści jednak mają barwę bardzo wojenną. Nowy naczelnik głównego sztabu Ludwik Benedek, przy objęciu obowiązku, przemówił w duchu wojny. Dla poskromienia niepokojów na nowéj granicy lombardzkiéj, wyprawiono na nią korpusy policji wojennéj i żandarmerji: — jest to pierwszy rodzaj broni, przywróconéj na stopę wojenną. Uzbrajają też flotę. Niepytają już czy wojna wznowi się we Włoszech, ale kiedy? Tak wszyscy są przeświadczeni, że jest nieuchronną.“

— Gazeta Kolońska w uwagach swoich nad powyższym listem twierdzi, że położenie Austrji jest tak rozpaczne, iż niema innéj nadziei ocalenia, tylko wyrzec się tego, co niepowrótnie stracone. Przedewszystkiém powinna odstąpić od zamiaru przetworzenia Węgier na prowincję niemiecką, powinna pozbyć się Wenecji, bo pomimo największych wysileń zachować jéj niepotrafi. Lecz Austrja zamyka oczy i chce walczyć z niepodobieństwem.

Zapewne boleśnie dla niéj byłoby wyzuć się z Wenecji za cenę 500 miljonów, ale i to pewna, że niebawem zmuszona będzie Włochy opuścić bez wynagrodzenia, i w zysku odniesie tylko nowe brzemie wydatków wojennych.

— Gazeta Augsburgska utrzymuje, że Austrja nie rozpocznie wojny, i przestanie na obronie swéj granicy; ku temu właśnie zmierzają obecne jéj uzbrojenia. Linja obrony południowo-zachodnia bardzo została osłabioną przez umowę w Villafranca. Utrzymywano, że czworobok zasłaniał Austrję od wszelkiego najazdu z téj strony, a nawet zapewniał strategiczne panowanie nad wyższemi Włochami. Lecz zapomniano o tém, że nowa granica ułatwia obejście fortec Weneckich. Począwszy od Rocca d'Anfo nad jeziorem Idro, aż do wąwozu Tonal, na przestrzeni wielu mil, granica jest zupełnie otwartą. Liczne przejścia prowadzą z Lombardji przez góry do kotliny Chiese; wiele z tych przejść są prawie dobremi drogami; inne mogą być łatwo rozszerzonemi dla niewielkich oddziałów wojska, które mając artyllerję przebędą je bez trudności. Obrona jest nader uciążliwą. Konieczność rozdzielenia czujności i sił na wielką liczbę punktów sprawi, iż obrońcy znajdą się zawsze słabymi do zahamowania przejścia nacierającym, w miejscu przez nich upatrzoném; a nadto stawiąc czoło lękać się powinni napadu z tyłu. Zupełném byłoby niepodobieństwemześrodkować załogę pograniczną w jedno miejsce, które opanowane dozwoliłoby nieprzyjacielowi zająć dolinę Adygi, blizką Tridentu. Dla odwrócenia tych niebezpieczeństw osóbna kommissja pracuje od d. 1-go lutego w Trieście nad planem uzbrojenia granicy tyrolskiéj. Niewiadomo wszakże, czy przy największych nawet nakładach, te środki obrony będą skuteczne. Tymczasem, skoro pora roku pozwoli, rząd zamyśla wzmocnić w rozleglejszych rozmiarach twierdzę Brixen.

PRUSY.

Berlin, *d. 6 lutego.*

Rząd pruski otrzymał pewne poufne zwierzenie, tyczące się sprawy Włoch środkowych. Chcąc przekonać się o ich rzeczywistości, zażądał objaśnień od posła swojego w Turynie pana Brassier de Saint Simon; nadesłanym przezeń wiadomościom zaprzeczył p. Reumont; aby więc rozstrzygnąć tę sprzeczność postanowił wyprawić jenerała Wildenbruch na miejsce, dla naocznego przekonania się o istotnym stanie rzeczy. Dnia dzisiéjszego miano mu udzielić stosowne instrukcje.

Sporządzanie armat gwintowych odbywa się na wielki rozmiar. Zakład odlewów p. Freund dostarcza po sześć dział na tydzień. Prócz tego pracują tamże nad działami żelaznemi według wzoru zapowiadającego wielkie skutki. Jeżeli doświadczenie sprawdzi celność ich strzału, rząd zamierza wygotowanie 600 sztuk téj broni. (*Nord*).

ANGLJA.

Londyn, *d. 4 lutego.*

Lord Ward podniesiony został przez królowę na dostojność hrabiowską; jest on bezwątpienia największym bogaczem Anglji; jego huty żelazne w Worcestershire i w Staffordshire, z powodu zniżenia cła we Francji od żelaza przywoźnego, powiększą dochód o 100000 funtów sterl. rocznie. Zajmuje on pierwsze miejsce między opiekunami talentów artystycznych w Anglji.

W Irlandji w pierwszą niedzielę postu po wszystkich kościołach otworzy się składka na rzecz Ojca Ś. Arcybiskup Cullen wezwał do niéj w obszernym liście pasterskim.

d. 5 Lutego.

Lord Cowley podał panu Thouvenel następny projekt do załatwienia sprawy Włoskiéj: 1) Żadnego wdania się zbrojnego. 2) Wenecja wyłącza się od wszelkich rokowań, co do zmiany jéj terrytorjum, i zostanie pod panowaniem Austrji. 3) We Włoszech środkowych odbędzie się nowe głosowanie; jeżeli złączenie z Piemontem zostanie zawotowaném, król Wiktor Emmanuel, upoważni się do jego przyjęcia. 4) Dopóki głosowanie nieodbędzie się, Piemont nie powinien wpływać na jego wypadek. 5) Francja wyprowadzi swoje wojska z Rzymu i Lombardji. Minister francuzki odpowiedział, że Cesarz pragnie uprzednio wyrozumieć Austrję, co o tym projekcie trzyma. Pod koniec tygodnia oczekiwany jest w Paryżu goniec z odpowiedzią z Wiednia.

Londyn *8 Lutego.*

Z depeszy telegraficznéj londyńskiéj, z dnia 8 Lutego dowiadujemy się, że na wieczorném posiedzeniu izby parow, wice-hrabia Normanby oświadczył, aby parlament złożył królowéj dziękczynny adres za oparcie się wcieleniu Sabaudji do Francji, razem z prośbą, aby i nadal tego niedopuszczała. Lord Granville odpowiedział, iż rząd angielski otrzymał od francuzkiego stanowcze zapewnienie, że w obecnym czasie Francja niéma zamiaru przyłączenia Sabaudji, chociaż hr. Walewski przyznał, że przed rozpoczęciem wojny myślano o tém w pewnych danych okolicznościach, które jednak miejsca niemiały. Hrabia téż Cavour na uczynione sobie wprost pytanie odpowiedział, że między Francją i Piemontem nie istnieje żaden traktat, w moc którego dwór turyński zgadzałby się ustąpić Sabaudję. Że zaś rząd angielski otworzył swój sposób widzenia w tym względzie, spodziewa się przeto, że Vice-hrabia Normanby cofnie swoje wniesienie.—Lord Grey uważa, że ręczenie rządu francuzkiego jest niedostateczne, zwłaszcza porównywając je z dziennikami francuzkiemi rozstrząsającemi w mowie będący przedmiot.—Książe Newcastle oświadczył, iż rząd angielski nie omieszka czynić swoich przedstawień francuzkiemu w téj mierze.—Lord Redcliffe dodał, iż obecne postępowanie cesarza Francuzów obudza nieufność całéj Europy. Lord Normanby oznajmił, że odbyte rozprawy zaspokoiły go, a więc cofa swoje wniesienie.

Londyn, *d. 9 Lutego.*

Morning-Post otrzymuje, że w izbie wyższéj w ciągu rozpraw o Sabaudji, nie przywiedziono ani jednego zasadnego powodu do oporu przeciw połączeniu tego kraju z Francją. Sabaudja jeszcze za panowania Ludwika Filipa oświadczyła chęć zmiany rządu, zapatrywała się bowiem w ten sam sposób na Turyn, w jaki Lombardja patrzyła na Wiedeń. (*R. I.*)

W ogólności, ludzie zblizeni do gabinetów francuzkiego i turyńskiego wierzą, że przy zawarciu traktatu zaczepnego i odpornego między Francją i Piemontem, przed ożenieniem się książęcia Napoleona z królewną Klotyldą, stanął był traktat, iż w razie oswobodzenia Włoch przez oręż francuzki od Alp do Adryjatyku i zdobycia Królestwa lombardzko-weneckiego na Austryjakach, oraz połączenia go z Piemontem, król Wiktor Emmanuel wynagrodzi Francję ustępstwem Sabaudji. Wiadomo, że cesarz Napoleon wypełnił ów programmat tylko w połowie, dwór Sardyński sądził się być uwolnionym od dotrzymania warunku ustępstwa, i dla tego to rząd francuzki sprzeciwiał się wcieleniu Włoch środkowych do Piemontu. Za zmianą rzeczy, gdy Anglja skłoniła Napoleona, iż ostatecznie odstąpił sprawy Arcyksiążąt i otworzyła się możność powiększenia Piemontu, Toskanją, Modeną, Parmą i Romanją, rząd francuzki wznowił pierwotny zamysł, lecz do traktatu nieprzyszło i dotąd wszystko ogranicza się na ustnych porozumieniach.

FRANCJA.

Paryż, *d. 4 lutego.*

Postanowienie, ogłoszone w Monitorze, że kontyngens ze 140,000 na 100,000 zmniejszony został, obojętnie przyjęto. Znana doskonała organizacja wojska francuzkiego, dozwalająca z niesłychaną szybkością stopę pokojową zamienić na wojenną, oraz nieustające prace nad uzbrojeniem w arsenałach, niepozwalają widzieć w ogłoszoném przez Monitora zmniejszeniu wojska żadnéj rękojmi pokoju; i owszem powszechnie sądzą, że sprawa Włoska koniec końcem, przez oręż tylko załatwioną być może.

Bardzoby się mylono rozumiejąc, że obecne postępowanie rządu z dworem rzymskim nie obudza żadnego współczucia we Francji, jak to utrzymują urzędowe i inne zależne dzienniki. Listy z Bretanji uwiadamiają o nader żywém poruszeniu umysłów z tego powodu; nawet między reprezentantami ciała prawodawczego tworzy się dość silna oppozycja w tymże duchu. Niedawno jeden z deputowanych wrócił do Paryża ze zgromadzenia wyborczego, na którem musiał wyraźnie zobowiązać się, iż zaniesie protestację przeciw postępowaniu rządu. Porozumiał się już ze swymi kollegami, i protestacja ułożona w bardzo silnych wyrazach już przez 12 deputowanych została podpisaną.

Monitor umieszcza dzisiaj dosłówny tekst traktatu przyjaźni, handlu i żeglugi zawartego d. 11 kwietnia 1859 r. między Francją i rzecząpospolitą Nicaragua.

Bataljony, stojące w Lombardji, otrzymały niedawno wzmocnienie od 90 do 100 ludzi każdy; flota zaś stojąca w gotowości w Tulonie pod rządem wiceadmirała Barbier le Tinan, przeznaczona jest na morze adryjatyckie.

Gazeta „Nouvelliste de Rouen“ donosi, że w Tulonie odlewają w wielkiéj ilości nowe elipsoidyczne działowe kule, któremi, w skutek rozkazu cesarskiego, artyllerja co najprędzéj ma być opatrzona.

Wiadomo, że zniszczenie lasów czyni wylewy rzek coraz niebezpieczniejszemi. Cesarz w liście swoim 5 stycznia, nie zapomniał o tym ważnym przedmiocie. Minister przeto skarbu złożył stosowny raport, ogłoszony w Monitorze. Znajduje się 26 departamentów przerzniętych łańcuchem Alp, Pyreneów, Sewennow i górami Owernji, nagle potrzebujących zasiania ich lasami. Z tych gór bowiem Rodan, Izera, Durancja, Garonna i t. p. spływają. Przestrzeń wymagająca zagajenia wynosi 1,133,743 hektarów, z których połowa prawie należy do gmin, druga do właścicieli prywatnych, a tylko 40,110 hektarów do skarbu. Minister spodziewa się, że otrzymawszy kredyt na pewną liczbę lat corocznie po ½ miljona franków można będzie przestrzeń należącą do skarbu lasami pokryć. Co do ziemi gminnéj i prywatnéj, rząd gotów jest wziąść jéj zagajenie na siebie, za odstępstwo połowy lasów na jego własność, na co potrzebna będzie summa po 10 miljonów franków przez lat dziesięć.

Encyklika Ojca Ś. została dzisiaj we wszystkich kościołach paryskich z ambon ogłoszoną. Na wyraźne żądanie cesarza, ksiądz arcybiskup paryski odczytał ją w pałacowéj tuljerijskiéj kaplicy.

Znaczne zdziwienie obudził artykuł dziennika Constitutionnel, w którym hrabiemu Cavour doradzane jest największe umiarkowanie. Artykuł ten zdaje się być półurzędowym. Nietylko p. Thouvenel wyprawił notę w tym duchu do pierwszego ministra piemonckiego, ale i Cesarz własnoręcznym listem Wiktora Emmanuela podobnież do umiarkowania zachęcał. Bo Napoleon pragnie wojny uniknąć, przymierze z Anglją utrzymać, niewyrzekając się jednak swoich zasad. Zgadza się on wprawdzie na przyłączenie Włoch środkowych do Piemontu, ale pod pewnemi warunkami. Chciałby znaleźć jakąś drogę pośrednią, któraby Austrji pewne zadość uczynienie przyniosła, a mianowicie skłoniła ją do przyzwolenia na utworzenie państwa w Romanji, z oddaniem go arcyksiążęciu Ferdynandowi, który jako wielkorządca szanowałby godność Ojca S. i czuwał nad dobrem jego dziedzictwa: Podług planu, rozstrząśniętego przez Papieża i przyjętego jakoby przez króla Obojga Sycylji, budżet miał być tak urządzony, iż Ojciec S. pobierałby tylko dochody, najważniejsze zaś ciężary wcaleby go niedotykały. Wojsko rzymskie zmniejszoneby zostało do rozmiarów załogi honorowéj; dalsza siła zbrojna byłaby złożoną z rozmaitych kontyngensów państw związku włoskiego; wydatki na jéj utrzymanie nie obciążałyby zatem budżetu rzymskiego. Ten plan, upodobany cesarzowi, był treścią listu do Wiktora Emmanuela. Austrja, ze swojéj strony wspierała ten plan u Ojca S., radziła też pewne ustępstwo przez wzgląd na niebezpieczeństwa chwili. Anglja, która pragnie zawziętéj wojny z domem lotaryngskim, może dałaby się skłonić do powyższego planu, jeśliby zamiast arcyksiążęcia Ferdynanda inny jaki, np. Książe Genui był wybrany; bo wówczas długa rejencja dałaby czas do porozumienia się stronnictwom. Powyższy artykuł widocznie jest anachronizmem. Mogły takie myśli o urządzeniu Włoch roić się cesarzowi wnet po powrócie z Włoch do Francji, ale dziś, kiedy myśl o związku włoskim już zupełnie upadła, restauracja zaś arcyksiążąt stała się niepodobieństwem, ani pomyślić można o podobnych układach. (*Pr. Ztg.*)

HISZPANJA.

Chorągiew Kastylji i Leonu powiewa na murach Tetuanu. Klęska marokanów była stanowcza. Zdobyto 800 namiotów, artyllerję i wielką część wojennych zapasów nieprzyjacielskich. Pole bitwy okryte było trupami, poległo 4,000 marokanów, strata chrześcian wynosi 400 rannych i zabitych. Tetuan poddał się, hiszpanów przyjęto jak oswobodzicieli. Powszechna radość z powodu zwycięztwa panuje w Hiszpanji. Królowa mianowała marszałka O'Donnell książęciem Tetuanu, grandem państwa, darowała mu na własność pole bitwy. Zdobycie kraju, gdzie dotąd srożyło się barbarzyństwo, jest usługą oddaną całéj Europie. Prócz tego, sprawa szlachetna i sprawiedliwa odniosła należny sobie tryumf. Nakoniec to powodzenie jest świadectwem postępu jednego z najdawniejszych i najszlachetniejszych narodów naszéj części świata. Królowa Izabella II ustaliwszy porządek wewnętrzny, wskrzesza dawną sławę swojego ludu, przyćmioną przez nieszczęsną walkę stronnictw.

Madryt, *d. 3 lutego.*

Jenerał Zabala przybył do Madrytu, jenerał Ros de Olano jest tu oczekiwany, aby przy pomocy lekarzów odzyskać nadwerężone trudami wojny zdrowie. Korpusy 3-ci i 4-ty zachowane zostaną aż do powrótu do sił ich dowódców. Wiadomość o ranach odniesionych przez jenerała Prim nie sprawdziła się, chociaż nadzwyczajne męstwo tego walecznego każe się obawiać, aby nie stał się ofiarą kul marokańskich. Zdaje się, że Hiszpanie z Tetuanu pójdą na Tanger i Fez, zostawiwszy w Tetuanie mocną załogę, lecz z tego powodu potrzeba będzie powiększyć siły hiszpańskie w Afryce.

Kredyt wotowany przez Kortezy na wojnę został wyczerpany, rząd więc widział się zmuszonym sprzedać bony dóbr narodowych na summę 120 miljonów. Obrót ten finansowy załatwiono z bankiem Madryckim; zarzucają ministrom, że odwrócili bony od właściwego ich przeznaczenia, to jest, umorzenia długów państwa, tudzież że negocjację odbyli sposobem prywatnym, nie zaś jakby należało przez licytację. (*Nord*)

GRECJA.

Ateny, *d. 22 stycznia.*

Przesilenie ministerjalne jeszcze nie nastąpiło; wszakże stan kraju wymaga koniecznie zmiany systematu i osób. Obecnie na czterech tylko imionach, polegają nadzieje lepszego kierunku sprawy powszechnéj. Jenerał Metaxas przewódca ruchu konstytucyjnego w 1843 r., który był pierwszym ministrem do rewolucji; admirał Kanaris, bohater wojen morskich i mąż polityczny; jenerał Kolokotronis, znany z prawości i patrjotyzmu; nakoniec Christidis, celujący wymową między senatorami, obrońca od lat pięciu konstytucji, szanowany jako jeden z najzdolniejszych ludzi w królestwie. Objęcie władzy przez wymienione cztery osoby, byłoby hasłem wolności wyborów, szczerego wykonywania konstytucji i troskliwości o przyszłość tych części Grecji, które jeszcze zostają pod obcém jarzmem. Zarzucają rządowi zwłokę w załatwieniu arcyważnego przedmiotu, jakim jest następstwo tronu: i słusznie, gdyż wobec zmian, jakie nastąpić mogą na wschodzie, bezkrólewie mogłoby narazić Grecją na największe niedogodności.

P. Thouvenel odwiedził Ateny przed kilku dniami. Minister spraw zagranicznych Kondurioti, znany mu z czasu sprawowania urzędu posła greckiego w Konstantynopolu, przyjął go w porcie pirejskim i towarzyszył do pałacu królewskiego, gdzie p. Touvenel miał z królem dwugodzinną rozmowę.

Położenie Kandji, żywo zajmuje umysły w Atenach. Zdzierstwa i okrucieństwa Husein-paszy, doszły do tego stopnia, iż mieszkańcy wyznania wschodniego, widząc współbraci swoich katolickich oszczędzonych od ucisku, skutkiem czynnéj opieki dyplomacji francuzkiéj, przechodzić poczęli do kościoła katolickiego. I dopiéro, kiedy posłowie angielski i rossyjski udali się do Porty, aby poskromić nadużycia Paszy, Dywan odwołał go z Kandji; spokojność na wyspie utwierdzoną została, a równo z tém i nowonawróceni wrócili do dawniejszego obrządku.

Jest jeszcze jedna okoliczność, obrażająca Greków, a mianowicie, niestosowne postępowanie rządu bawarskiego. Wiadomo, że król Otton jest bezdzietnym, konstytucja warowała, że następca jego powinien być wyznawcą kościoła wschodniego. Królowa Helena domagała się, aby brat jéj męża był uznanym za domniemanego następcę tronu i natychmiast przyjął wiarę panującą. Dwór bawarski, chcąc téj konieczności uniknąć, począł czynić pokątne zabiegi, o oddalenie królowéj z Grecji i wyjednanie uchwały senatu i izby reprezentantów, dozwalającéj następcy tronu pozostać w wierze, w któréj się urodził. Zamiar ten nie udał się; królowa odtąd jest przeciwną polityce bawarskiéj, co niemało przyczynia się do zawikłań, już i bez tego dość licznych, nurtujących sprawy tego kraju. (*Nord.*)

TURCJA.

Konstantynopol, *d. 28 stycznia.*

Riza Pasza przez wzgląd na niedostateczność policji przedstawił Sułtanowi potrzebę utworzenia korpusu żandarmerji pieszéj i konnéj, składającego się z 60,000 ludzi. Na przypadek wojny, połowa rzeczonego korpusu będzie mogła być uruchomiona; a w ten sposób jużby bachibuzuki stali się niepotrzebnymi. Wyznaczono kommissję dla rozstrząśnienia tego projektu, który powszechnie znajduje dobre przyjęcie.

d. 1 lutego.

Poseł niderlandzki hr. van Zuylen de Nijevelt, skrzywdzony na przedmieściu Pera przez rzezańca, dopomniał się o zadość-uczynienie.— W Bosnji, Serbji i Rumelji wybuchnęły zaburzenia.— W stolicy panuje powszechne niezadowolenie.

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

Neapol, *6 Lutego.*

Gabinet jest zachwiany. Zamiar wyprawienia wojska neapolitańskiego za granicę na pomoc Papieżowi trwa ciągle. W Azzero, niedalekiém mieście od stolicy, zaszło rewolucyjne poruszenie, skutkiem którego miasto ogłoszone w stanie oblężenia.

d. 7 Lutego.

Prezes gabinetu jenerał Filangieri ostatecznie otrzymał uwolnienie od tego urzędu, Książe Cassaro wezwany na jego miejsce.

Rzym, *4 Lutego.*

Niepokoje trwożą Ankonę. Poseł francuzki dawał 31 stycznia świetny wieczór. Dzięki energji jenerała Goyon, Rzym jest spokojny.

d. 7 Lutego.

Z powodu złożonego Ojcu ś. adresu przez szlachtę rzymską, objawiło się zaburzenie między tutejszymi studentami; szczęściem nie wynikły ztąd żadne smutne następstwa.

Turyn, *d. 7 Lutego.*

Nowonaznaczony na posła przy dworze francuzkim p. Nigra odjeżdża dziś do Paryża. P. Farini udał się do Modeny. Baron Ricasoli nie przybył jeszcze do Turynu.

Antibez, *d. 7 Lutego.*

Dnia 5 lutego zaszła w teatrze francuzkim w Nizzy manifestacja na korzyść Francji. Odegrano arje królowéj Hortensji przy grzmocie oklasków 1500 widzów. Nazajutrz 6 lutego wzywano przez afisze do przeciwnéj manifestacji w królewskim teatrze włoskim; ale nieudało się jéj wywołać.

Londyn, *d. 9 Lutego.*

Morning Post przypomina, że hr. Cavour nazwał Sabaudję piemoncką Irlandją Od r. 1815, mówi tenże dziennik Sabaudja była dla Piemontu źródłem ciągłych kłopotów.

d. 11 Lutego.

Dzisiejszéj nocy na posiedzieniu izby gmin minister spraw zewnętrznych lord John Russel złożył parlamentowi traktat handlowy, zawarty między Francją i Anglją; kanclerz zaś podskarbstwa p. Gladstone budżet przychodów i rozchodów Anglji. Rok finansowy ma być pomyślny. Przewyżka dochodów wynosi 1,625,000 funt ster. Wydatki budżetowe dochodzą do 70 miljonów funt. ster. Cło na kawę i cukier pozostało bez zmiany. Według traktatu handlowego, Francja z początkiem 1861 r. zmniejszy cło od przywozu węgla kamiennego i oleju kokosowego. Zmieni zaś cło od lnu z dniem 1 czerwca 1861 r. Od dnia 1 października 1861 cło od wszystkich wyrobów angielskich zniżone zostanie o 30 procentów, po trzech zaś latach jeszcze o 25 proc. Anglja podobnicż zniża cło na wszystkie rękodzielne towary francuzkie. Wódka oclona będzie mniéj ośmiu procentami. Od 1 kwietnia 1861 r. cło jeszcze będzie zmiejszone. Trwanie traktatu zakreślone do lat 10. Przewidziane zmniejszenie dochodów angielskich skutkiem rzeczonego traktatu dójdzie 1,190,000 funt. ster na rok.

P. Gladstone w swoim wywodzie budżetowym proponuje zniesienie ceł od masła, séra, jaj, pomarancz, zniżenie cła od drzewa budowlowego, rozynek, winogron, chmielu, cykorji; zmniejszenie niektórych opłat stęplowych; podatek od dochodów wyższych nad 150 funtów po 10 pens. od funta, a z niższych po pensie. Środek ten powiększy dochody państwa o 8 miljonów funtów.

Niedobór budżetowy wynagradza się ważną zmianą podatkową, a mianowicie wprowadzeniem nowych opłat stęplowych. Rozprawy nad budżetem odroczono do d. 17 lutego.

Kopenhaga, *d. 9 Lutego.*

Z powodu nagłéj śmierci przezesa ministrow Pana Rottwitt, gabinet podał się do dymissji. Król prożbę przyjął.

Wiedeń, *d. 8 Lutego.*

Hr. Degenfelt, dowódca drugiego korpusu wojska, objawił w rozkazie dziennym danym z Verony, że od d. 15 t. m. prawo wojenne zacznie być obowiązującém na całej przestrzeni kraju weneckiego, tudzież w obwodach mantuańskim i triestyńskim z powodu wzrastających knowań i podszczań zołnierzy austryjackich.

JĘDRZEJ BOGORJA MOKRONOSKI

J. BARTOSZEWICZA.

(*Dalszy ciąg, ob. Nr. 10*).

Otoż w dzień naznaczony na otwarcie konwokacji, hetman z przyjaciółmi został się w pałacu, posłowie zaś, zebrawszy się w zamku, długo czekali na marszałka staréj laski. Liczne straże zajęły zamek i korytarze. Niecierpliwiono się już w izbie poselskiéj, kiedy wolnym krokiem Małachowski wyszedł z Mokronoskim i sześcią innemi posłami z pałacu, i zbliżał się do zamku. Rozstąpiły się straże, i przepuściły do izby reprezentantów narodu. Stary Małachowski wszedł z posłem bielskim między udanych przyjaciół, i obadwaj miejsca swoje zasiedli. Było milczenie: Małachowski nie podnosił laski, i każdy bał się przerywać niewczesném słówkiem spokój uroczystéj chwili. Wtém głos jakiś zawołał: »Mości panie marszałku! prosimy o zagajenie.« Wstał wtedy Małachowski i prosto odparł: »niemasz zgody na zagajenie sejmu.« Kilkunastu Czartoryszczyków wrzasło: Co za racja? Mokronoski podniósł wtedy olbrzymi głos swój i zawołał: »przemoc na karku, jestem poseł i mam liberum veto.« Książe Adam i Lubomirski strażnik szwagier jego, chcieli zapobiedz zgorszeniu i ukryć wszystko w izbie sejmowéj, stąd kiwać zaczęli ze swego miejscana na ułanów u drzwi stojących, żeby podwoje przymknęli. Ułani nie zroznmieli znaku i dobyli szabel. W jednéj chwili w całéj izbie, po gankach i po lożach, błysnęły szable, w drugim mgnieniu oka po całym zamku i po korytarzach błysnęły szable. Uzbroiło się wojsko, wtenczas i Mokronoski dobył swojéj, i głosno izbie przedstawił protestację przeciw sejmowi: było na niéj aż 70 podpisów senatorów, ministrów i posłów. Zgiełk, hałas był niezmierny. Po mieście rozbiegła się wieść o bitwie w izbach, pikiety jazdy i piechoty, rozstawione po ulicach,biegły do zamku. Arbitrowie przelękli się, i w popłochu zaczęli uciekać kalecząc się po szablach. Senatorowie wynosili się też po cichu chyłkiem, drzwiami i krytkami, gdzie kto mógł, uciekali bez szabel, bez czapek i kapeluszów, łamali szpady, laski, szable, obrywali suknie, zmykali pieszo z ludem, bez karet nawet, których wyrwawszy się na ulicę nie poznawali. W pośród tego zamięszania jeden Mokronoski i jeden Małachowski zachowali krew zimną. Poseł bielski schował swój pałasz do pochew i rzekł: »chcecie ofiary, otoż jestem, niech przynajmniéj umrę wolnym, tak jak dotąd żyłem« Zgiełk powstał jeszcze większy, niebezpieczeństwo dla zrywających komplet aż nadto widoczne. Potrzeba już było nietylko rozkazu, ale znaku, skinienia jednego, a krwią by się polała źrenica wolności szlacheckiéj. Dokonali swojéj roboty patryotyczni posłowie, teraz trzeba im było uchodzić. Małachowski podniósł więc laskę i krokiem powolnym wysunął się z izby poselskiéj, za nim nieodstępny Mokronoski i sześciu. Straże nie przepuściłyby może teraz tych zacnych obywateli, ale znalazł się po drodze nieznajomy przyjaciel, który zawołał na głos: »puszczać jenerala Gadomskiego.« Gadomski był zausznikiem Czartoryskich, więc posłów patryotycznych przepuszczono na ulicę.

Sejm był prawnie podług wszelkich formalności zerwany, wszystkie więc zapadłe na nim uchwały były tém samém nieprawe i nie miały żadnego znaczenia dla Rplitéj. Ci co sejm taki utrzymali, byli spiskowemi względem Rplitéj. Mokronoski i Małachowski postawili ich w tém położeniu, klątwę narodu na nich sciągnęli.

Tak ostatecznie miecz szlachecki złamał się w ręku hetmańskiém. Niedobitki Rplitéj, ustąpili z Warszawy, wszystkie urzędy im zabrano wbrew oczywistemu prawu. Administrację poczt sejm powierzył Karasiowi, który potém został kasztelanem wiskim. Mokronoski poszedł wszędzie za hetmanem w lubelskie, na Ruś, pod Tatry, wreszcie cofnął się z Branickim do Węgier. W ciągu tego odwodu służył gorliwie ojczyznie swoją szablą. Braci i całą rodzinę Mokronoskich powiódł za sobą. tracił po kolei, punkt za punktem, chwilę za chwilą; brat jenerała dostał się nawet do niewoli Czartoryskim.

Na Węgrach dowiedział się o elekcji Stanisława Augusta. Chociaż był szwagier hetmański, gniewał się Mokronoski i Branicki, ale konfederaci nosi wszystkie już nadzieje straciwszy, poczęli bawić się w dyplomację. Stanęło na radzie wojennéj stronictwa, że Mokronoski ma jechać z poselstwem do Drezna i do Berlina, republikanie oglądali się na Saksonję. Wyrzekali się już Piasta, aby dostać stamtąd jakiego książęcia. Królestwo pruskie chcieli przerazić obrazem niedalekiéj przyszłości, w razie jeżeli Poniatowski utrzyma się przy tronie.

(*d. c. n.*)

PRZEGLĄD LITERACKI.

Księcia Krzysztofa Radziwiłła hetmana polnego Wielk. ks. Lit., sprawy wojenne i polityczne, od 1621 do 1632 r. Paryż, 1859, in 8 majori, str. 713. Jestto zbiór surowych materjałów wybranych z tek Naruszewicza: — raporty wojenne, djarjusze, mowy, korespondencje dyplomatyczne i polityczne, już to samego księcia Krzysztofa, już do niego adresowane, już wreszcie ściągające się do spraw, w których miał udział, ułożone w porządku chronologicznym, a opatrzone tu i ówdzie historycznemi objaśnieniami wydawcy, złożyły to ogromne dzieło, poprzedzone wstępem ślicznego pióra, napisanym jak widać z zakroju, przez niepospolitego znawcę naszéj przeszłości. Najwięcéj (co do liczby) dokumentów tyczy się niefortunnéj wojny inflanckiéj od wiosny 1621 do końca 1622 roku, gdy jak wiadomo, pod wodzą hetmana polnego nadaremnie usiłowano niedopuścić zdobycia Rygi i zajęcia całych Inflant przez wojska Gustawa-Adolfa. Reszta, lubo obszerniejsza co do zajęcia miejsca, niestanowi już tak zupełnego ciągu; znajdujemy tu dokumenta wyjaśniające czynności polityczne księcia, jego zatargi z Zygmuntem III i t. d. Niewielką liczbę dokumentów, mających styczność z tą chwilą i tą postacią, czytaliśmy już gdzieindziéj, w »Pamiętnikach» Niemcewicza, w »Źródłach do dziejów polskich» Malinowskiego, w »Starożytnościach» A. Grabowskiego; lecz tu po raz piérwszy spotykamy się z tak bogatym i nieocenionym materjałem dla badacza przeszłości. Życzyć należy bliższego rozpatrzenia i szczegółowego sprawozdania o téj książce. Wynurzam to życzenie dla tego, że o ile mi wiadomo, równie ważnéj, a z niedrukowanych źródeł ułożonéj ksiażki Schmidta o Rokoszu Zebrzydowskiego. wyszłéj blizko od roku, nikt dotąd u nas nierozebrał krytycznie, choćby celem zbicia niepotrzebnéj apologji dla Zebrzydowskiego.

Dawne obyczaje i zwyczaje szlachty i ludu wiejskiego w Polsce i w ościennych prowincjach. Warszawa, 1860, in 16 maj. str. 214. Bezimienny autor téj dla młodzieży przeznaczonéj książki, jest ylko niezłym kompilatorem, i co ważna, sumiennym, bo się z tém nieukrywa. Pracowite studja Kitowicza, Gołębiowskiego, Maciejowskiego, posłużyły mu za główna osnowę, przeplataną gdzieniegdzie małemi wyjątkami z innych pisarzy i równie nielicznemi własnemi dodatkami układającego. Cel zupełnie usprawiedliwia podjęcie takiéj pracy—dla młodzieży: uwzględnienie tego celu obala zarzut, iż książka obecna niezawiera nic a nic nowego dla badacza, poświęcającego się wyłącznie śledzeniu obyczajów i zwyczajów swego narodu. Niepodobna jednak przemilczeć, że trochę nowości bardzoby było na miejscu. Najsłabszą stroną książki sa ustępy etnograficzne, zwłaszcza o Litwie, i te należałoby dopełnić nowszemi badaniami. Wprawdzie przytoczeni powyżéj pisarze bardzo mało mogli dostarczyć takich materjałów, wprawdzie my sami Litwini niezbyt wiele zrobiliśmy w rzeczy miejscowéj etnografji; zawsze jednak niegodziło się bezimiennemu autorowi popełnić tak wielkiéj omyłki, jak pomieszanie różnych mieszkańców dawnéj Litwy pod dwiema nazwami Poleszuków i Litwinów, i to w jednym krótkim ustępie. Poleszuki stanowią ledwie małą cząstkę plemienia rusińskiego na Litwie; Litwini zaś właściwi ze Żmujdzinami, to plemię zupełnie odrębne, charakterem, obyczajami, mową, ubiorem, słowem wszystkiém różniące się od Rusinów: jakże można mówić o jednych i drugich pod tą samą rubryką? Dość było zajrzéć do dzieł Jaroszewicza, Kraszewskiego, Ludwika z Pokiewia, żeby się o tém dokładnie dowiedziéć i uzupełnić arcy lakoniczne i mimowolnie błędne opisy oddalonych od nas pisarzów z Korony.

Świątynia pokoju, przez Adama Pellegrino. Paryż, 1857, in 8, str. 195. W czasie, gdy lada chwila wszystkie zabiegi dyplomacji mogą się okazać niedostatecznemi, a wisząca na włosku szklana bania pokoju może upaść i rozprysnąć się o stromy szkopuł sprawy włoskiéj — biedne muzy powinny śpiesznie jąć się budowania sobie świątyni pokoju choćby z makulatury. Tą myślą powodowany, wziąłem się z ciekawością do odczytania książki, któréj tytuł zachęcał, a wydobyte z niéj prawdy przedstawiam czytelnikowi jako środek, za którego skuteczność jeśli nie ja, to przynajmniéj autor solennie zaręcza. Autor człek wielki, kapłan rzeczywisty, jak sam zapewnia (str. VIII, 17 i 153), zaszedł w nocy do ruin świątyni pokoju w Rzymie, i znalazł tam ducha, który niedowiarkowi może się zdawać jakimś Bardosem przebranym za czarnoksiężnika w komedji »Zabobon,» ale na którym umiał się poznać nasz pielgrzym i zjednał go sobie. Owoż ten duch zaprowadził go do pieczary pod gruzami, dał mu plan zbudowania powszechnéj dla całego człowieczeństwa świątyni pokoju i obrał go zabudowniczego (str. 191). Z tego planu, którego opis zajmuje kilka tysięcy jedenasto-zgłoskowych wierszy, widzimy co następuje. Najprzód potrzeba, aby wszędzie była jedna nauka i aby wszyscy członkowie ludzkości odbierali jednakie wychowanie (str. 139);—myśl wprawdzie nienowa, bo praktykowana niby w Sparcie i podejmowana w czasie rewolucji francuzkiéj, ale to nic nieszkodzi, bo tym specyfikiem uleczy się wszystkie nieporozumienia polityczne, religijne i moralne, rozdzielające dziś ludzi. Daléj, w zamian teraźniejszych granicznych gzygzaków, następuje podział całéj ziemi na wielkie kwadraty czyli państwa, te na mniejsze czyli gminy, a ostatnie jeszcze na mniejsze kwadraciki własności osobistéj, z których jedne mogą być wielkości mili pewnie dla majoratów, drugie tylko takiego rozmiaru, żeby wyżywiły wieśniaka, i każdy z nas otrzyma kwadracik, »w jak wielkiéj możność jego jest stanie;»—mniejsza o to, że kulisty kształt ziemi niedopuści podziału całéj jéj powierzchni na kwadraty, lecz tym sposobem nieszczęśliwa lex agraria, która jak widmo od kilku tysięcy lat suwa się po tym padole, przestanie trapić ludzi, „zniknią zabory dotąd fatalne“ (str. 148). Następnie miasta powinny być zbudowane w jedną ulicę i ciągnąć się od morza do morza po linji równoleżnika ze wschodu na zachód, wioski zaś tym samym sposobem mają iść wzdłuż „od stron północy aż do południa“ (str. 166);—znowu mniejsza, iż morza temu przeszkodza, lecz tym sposobem ma się zaprowadzić równość dla wszystkich w użytkowaniu i korzystaniu z dobrodziejstw Opatrzności. W ostatku, na tak poćwiertowanéj ziemi, powinien być koniecznie jeden język, a tym językiem koniecznie włoski (str. 176);—myśl tę musiał podać autorowi wypadek, jaki miał kiedyś przytrafić się w Rzymie z powodu podobnie brzmiącego, lecz różne w dwóch językach mającego znaczenie wyrazu. Gdy tak przez czyny, „godne echo pieśni naszego autora“ (str. VIII), wszystko zostanie urządzone; wtedy już nastąpi zupełna, ale to co się zowie zupełna szczęśliwość, a ziemia stanie się wielką świątynią pokoju. Kończąc o treści, dodać należy, iż pięknie wydany ten utwór, ozdobiony jest poetycznego pomysłu rycinami: trójkątami, figurami z kół współśrodkowych i t. d.

„Lecz wszedłem w pieczarę w towarzystwie ducha,
„Wrócić więc potrzeba tam gdzie ludzie żyją.“

Książki do nabożeństwa. Księgarz tutejszy p. Maurycy Orgelbrand powziął i wykonał szczególną myśl w naszém wydawnictwie. Rozmaitéj treści i objętości książki do nabożeństwa, wysłane przezeń do Paryża, w tych dniach powróciły nazad do Wilna, w takich sukienkach, jakich jeszcze żadna z ich rodzonych siostrzyczek niemiała. Kosztowność materjałów użytych do oprawy, walczy tu o pierwszeństwo z robotą i sztuką. Sumiennie jestem przekonany, że kilkudziesięcio-rublowe oprawy książek pobożnych niepodnoszą wcale ducha pobożności, że używający dwuzłotowego Ołtarzyka, gorliwiéj się modlą od lękających się dotknąć takowéj książczyny; niepodobna jednak zaprzeczyć możności dobrych skutków tego przedsięwzięcia, już dzięki Bogu!

W. Korotynski.

PRZEGLĄD ROLNICZY.

Machiny. Najprzód donosimy o żniwiarce księdza Podlaszeckiego, obecnie już siłą konia poruszanéj. Kommissja Towarzystwa Lwowskiego na ostatnich próbach, wskazawszy dwie poprawki mające przyśpieszyć działanie i dokładność składania zżętego zboża, wynurzyła najpochlebniejsze zdanie o téj machinie, odznaczającéj się nader prostą konstrukcją, dokładnością, i taniością. Toczą się teraz układy względem wynagrodzenia ks. Podlaszeckiego, czy to nabyciem prawa wynałazku, czy jednorazowém wynagrodzeniem. Tymczasem ks. Podlaszecki w. m: Styczniu r. b: zawarł umowę z fabryką wyrobów żelaznych w Zakopanéj w Ob: Sandeckim położoną.— Wkrótce więc mieć będziemy tę tak pożyteczną machinę do nabycia. W Warszawie P: Koszarski pracujący w fabryce narzędzi rolniczych na Solcu, nadesłał wiadomość o pomyśle żniwiarki, konstrukcją zbliżonéj do machiny ks. Podlaszeckiego. Bliższe zbadanie okaże nam realną korzyść tego wynalazku.

Ostatni numer gazety niemieckiéj agronomicznéj, donosi o świeżo wynalezionéj machinie do sortowania kartofli, przy pomocy 3-ch ludzi machina ta sortuje na trzy gatunki: t:j wielką, średnią i zupełnie małą, dziennie 148—160 korcy pol: i razem oczyszcza z ziemi. Kosztuje 192 zł. p.

Chów bydła Kastracja krów coraz większe znajduje w praktyce upowszechnienie. We Francji sposób P. Piotra Charlier powszechnie przyjęty, wydał nader świetne rezultata, jako niegrożący żadném niebezpieczeństwem.—Krowy kastrowane zachowują wydajność mleka do lat dwóch, i to w większéj ilości i lepszego, poczém nadzwyczaj łatwo się ukarmiają, wydając najdoskonalsze mięso i obfitość łoju.

W roku zeszłym już, na wystawie gospodarskiéj w Warszawie były dwie krowy z Czerniakowa, wykastrowane przez Dyrektora szkoły weterynaryjnéj Warszawskiéj P. Ejchler.

Poszukiwania nad rozwijaniem się i wzrostem organizmu zwierząt sławnego chemika fr. Bous-

singaulta przekonały, że do dokładnego ukształcenia się zwierzęcia, mianowicie jego szkieletu konieczne jest użycie takich pokarmów w czasie jego wzrostu, w których znajduje się obfitość pierwiastków do tworzenia się krwi i kości niezbędnych mianowicie fosforanu wapna.— Zboze posiada wszystkie te warunki, lecz gdy karmienie samém zbożem czasami ł ylоby zbyt kosztowne, przeto doświadczenie czynione ze wszelką ścisłością okazało, że domieszana do innych karmów, część pewna śruty zbożowéj z przymieszką miałkozmielonych kości, dzielnie wpływa na tworzenie się szkieletu zwierzęcia, od czego wielkość jego głównie zależy.— Fakt ten wytłumaczony chemją rzuca wielkie światło na właściwe postępowanie w hodowli zwierząt gospodarskich, od czego skarłowacenie najpiękniejszych rass częstokroć pochodzić zwykło.

Towarzystwo rolnicze w Paryzu ostatniemi czasy zajęło się czynnie wyszukaniem środka leczącego motylice u owiec, z tych środek podany przez D-ra Vallada okazał się najskuteczniejszym, polega on na dawaniu zwierzęciu dotkniętemu tą chorobą Assa fetidy od 6—12 gramów dziennie w postaci pigułek.—Leczenie trwa 18—25 dni, skutki okazały się bardzo zadowalniające.

Notatki Kaukazkiego Tow: gosp: W niéj podaje pewny środek na zabezpieczenie bydła od zarazy nawet wtedy, gdy ona na około grasuje. Polega on na użyciu następnéj prezerwatywy.

Dwie łyzki dziegciu, dwie garści soli, garść czosnku, łyzkę Matricaria Parthenium, szerokolistnego białego kopytniku, łyzkę wysuszonych i utłuczonych jagód jałowcowych, łyzkę chrzanu, i łyzkę korzeni Angeliki; mieszaniną tą za pomocą pęzla smarować codzień wewnątrz pysk bydlęcia.

Nawozy. Zwrócono w obecnym czasie szczególną uwagę na nawozy płynne, które uzyte szczególnie na grunta lekkie wybornie działają. Uzywa się ku temu lachy gnojowéj nawet rozwiedzionéj wodą, i tém polewa grunt przed lub zaraz po dopełnionym zasiewie.

Wiadomo jak kości dzielnym są nawozem: otoż teraz, w miejsce trudnego i pracowitego ich tłuczenia i mełcia, układają się kości warstwami cienkiemi i przekładają końskim nawozem, w którym kości po upływie 4-ch miesięcy zamieniają się w proszek, skutkiem odbytego wewnątrz szychty procesu.

Chemja. Pierwiastkowo jeden z holenderskich chemików Van-Marum, późniéj D-r Schoenbejn, puszczając znaczną ilość iskier elektrycznych do naczynia napełnionego kwasorodem, odkryli gaz wywiązujący się w czasie tego działania, któren nazwali Ozon, od greckiego wyrazu znaczącego zapach, woń bowiem tego gazu nadzwyczaj silna.—Berzelius nazwał go kwasorodem Allotropowym: Bacquerel i Fremy nadali mu imie kwasorodu naelektryzowanego. Jakośmy mówili, woń tego gazu nadzwyczaj silna, sam przez się wszelkie życie zabija, ukwasorodnia na zimno wszelkie metale, które ukwasorodnionemi być mogą. Chemicy przypisują mu nader ważne miejsce w częściach składowych powietrza, ten gaz tworzy elektryczność rozlana w powietrzu. Przypisują mu własność oczyszczania powietrza, upatrują znakomite źródło Ozonu w wyziewach roślin i t. p. może to odkrycie wpłynie na bliższe zbadanie fizjologji roślinnéj, przedmiotu tak żywo obchodzącego nasze rolnictwo.

PRZEGLĄD PISM CZASOWYCH.

Ostatni numer Tygodnika illustrowanego (z d. 4 lutego), oprócz innych ciekawych artykułów, zawiera w sobie biografią *Kornela Ujejskiego*, tego prawie nieznanego u nas poety, a który w Galicyi pozyskał już sobie sławę; rozpoczął on swoją literacką karjerę od roku 1846, puszczając w świat— *Pieśni Salomona*.

Słowacki, z którym poznał się młody poeta jeszcze w r. 1847 w Paryżu, scharakteryzował go następnym czterowierszem:

> twoja święta kochanka
> Chodzi po łąkach, pani słoneczna;
> Ty idziesz za nią, jak duch baranka,
> I wołasz: Wieczna!

„Dwa te pokrewne talenta, jak powiada autor szkicu, pokrewne sobie naturą pieśni, zrozumiały się co do celu i kierunku swojego natchnienia; a chociaż jeden szyderczy, niepohamowany, drugi miękki i łagodny, jednakowoż głos obu rósł w siłę zarówno i w jednéj formie śpiewali swe pieśni.

Z prac jego wymienimy następujące *Pieśni Salomona* (1846, Poznań), *Kwiaty bez woni* (Lwów, r. 1849), *Melodje biblijne*, (Lwów, r. 1852). *Rozbitki*, prolog napisany dla sceny polskiéj we Lwowie— *Poezje*, (Petersburg) oraz prozą artykuły dziennikarskie w pismach Lwowskich, nakoniec wydrukował obszerniejszy wiersz na zgon Mickiewicza.

Przed laty trzema napisał Ujejski poemacik: *Po latach ośmnastu*. Jest to gotowy dramat, w formie opowiadania, niedostaje tylko podziału na sceny i djalogi.

Najcudniejszą co do formy jego pracą są poemata muzykalne Chopina, słowem opowiedziane— zlał się całą duszą z natchnioną pieśnią zmarłego mistrza, i wylał ją w formie, prawie naśladującéj przejścia melodji, mianowicie w *Zakochanej*, *Nocy strasznej*, Marszu pogrzebnym i t. p.

Ostatniemi czasy napisał on legendę: *Płu gisza-bla*. Początek pieśni drugiéj wskazuje jaka jest całość:

> Był naród mieszkający na wielkiéj płaszczyznie,
> Co bujała to trawą, to lasami żyznie,
> Niedaleko morze dla téj ziemi synów,
> Wyrzucało na brzegi kawały bursztynów;
> Te przekluwane zręcznie, znizane na sznurek,
> Zdobiły białe szyjki ich niewiast i córek,
> A bardzo tém cieszyła się każda niewiasta.
> Lud ten żył po Bożemu, nie wiedział co miasta,
> A dzielił się na gminy, rządził się ojcami,
> Od pól, na których mieszkał, zwał się Polanami,
> I żył sobie swobodnie, jako pszczoły w ulach,
> A już całym narodem, co miał kształt pasiek,
> Rządził Bóg uśmiechnięty, okiem swéj opieki.
> Więc prowadził ten naród żywot cichy, sielski,
> I pobożny był wielce i prawie anielski.

Łatwość w scenizowaniu i prowadzeniu dyalogu odzywają się w wielu jego utworach, i dla tego żałować nam przychodzi, że nie ukończył dramatu *Samson*, którego pierwsze sceny nakreślone są prawdziwie po mistrzowsku.

-- Z Kamieńca Podolskiego donoszą, że w tamecznym teatrze obchodzono jubileusz 50-cio-letniéj pracy, w zawodzie scenicznym, pani Eufrozyny Zielińskiéj, która przez lat wiele przewodniczyła truppie miejscowéj i wielce się przyczyniła do utrzymania sceny polskiéj w téj prowincji i w sąsiednich.

Jubilatka występowała na tém uroczystem przedstawieniu w komedji Korzeniowskiego: *Pani Kasztelanowa*. Jeden z aktorów powiedział wiersz okolicznościowy, a publiczność licznie zebrana wręczyła p. Zielińskiéj na pamiątkę srebrny wieniec z liści laurowych.

— Jeden z astronomów hollenderskich zapowiada ukazanie się w tym roku, w miesiącu sierpniu, owéj komety, którą po raz ostatni widziano za czasów Karola V.

— Korespondent rzymski Gazety Codziennéj zdaje sprawę o pracach kształcących się rodaków w téj stolicy sztuk pięknych. Oto jest treść tego sprawozdania: *Stankiewicz*, najdawniéj zostający w Rzymie rozwija znany swój talent na drodze malarstwa rodzajowego w większym niż przedtem zakresie. Z ostatnich prac jego najwięcéj zasługuje na wzmiankę obraz naturalnéj wielkości przedstawiający: dziewczęta w stroju Albanek przy studni. *Nowotny*, z dawniejszych jeszcze czasów już stale osiedlony w Rzymie, pracuje w rodzaju religijnym Na wystawę sztuk pięknych w Krakowie nadesłał Madonnę. *Gierdziejewski*, zawsze poświęca się rodzajowi mistycznemu. *Drewaczynski* (dziś zakonnik karmelita), pracował w rodzaju religijnym przy Flazzu. Ostatnią jego pracą jest obraz św. Barbary, przysłany do kościoła w Wilanowie. *Cieszkowski*, pejzażysta niezmordowany w pracy przesłał kilka obrazów na wystawę do Warszawy. *Strzegocki* z Krakowa poświęca się rodzajowi religijnemu.

Z rzeźbiarzy jako już skończony artysta zasługuje na uwagę *Wiktor Brodzki*. Piękne jego amorki śpią i śmieją się do patrzącego z całą prawdą, lekkość w układzie przypomina francuzkich artystów tego rodzaju, a znowu Adonis czerpiący wodę ze studni, jest utworem prawie klassycznym Na teraz pracuje nad wykonaniem kominka z marmuru białego zamówionego do Petersburga.

— Znany autor angielski Newbold, napisał w dzienniku towarzystwa azjatyckiego w Londynie, bardzo ciekawe badania nad historją Cyganów, o ich języku zwyczajach i obyczajach. Podczas swéj podróży na wschód, Newbold miał sposobność poznać dokładnie to plemie, szczególniéj w Egipcie.

— Pruska Gazeta-Krzyżowa, podaje wiadomość o wynalazku pana Neuss umocowywania latarni przy chomątach albo też, na wzór lokomotywy, u dyszla powozu, skutkiem czego światło pada przed końmi.

— Czytamy w Czasie: W Saksonii zakazano, pod karą 50 talarów, sprzedawać zielony tarlatan na suknie balowe używany, który tak ogromną ilość posiada w sobie szkodliwéj farby, tak zwanéj *szwejnfurtskiej* (arszenikan miedzi), iż szkodliwym się staje, tak tym osobom, które suknie z niego szyją, jak i tym, które suknie z tego tarlatanu noszą.

— Jenny Lind zamierza urządzić w Londynie kassę powszednią wsparcia dla podupadłych śpiewaków.

— Na posiedzeniu zakładu geologicznego w Wiedniu, w końcu ubiegłego miesiąca, dyrektor Haldinger, zdawał między innemi sprawę z nader ważnych darów ofiarowanych kommodorowi austryackiéj fregaty *Nowara*, przez Ignacego Domejkę prof. uniwersytetu w San Jago w Chili.

Dyrektor Haldinger wyliczał prace naukowe Domejki, umieszczane po pismach czasowych francuzkich, i mówił, że około niego skupiają się teraz wszystkie prace, w imie nauki podjęte, w Ameryce południowéj.

— W drukarni Metropolitalnéj w Karłowicach, wydane zostały poezje doktora Subotycza, ulubionego poety Serbskiego, w Temeswarze zaś zbiór tłumaczeń poezji węgierskich, które są teraz chciwie przez Serbów czytane.

WIADOMOŚCI BIBLJOGRAFIJNE.

W Nissie na Szląsku August Kostner wydaje archiwum dotyczące dziejów biskupstwa wrocławskiekgo: »Archiv für die Geschichte des Bisthums Breslau,« 2 tomy.

W Petersburgu wyszedł Antoniego Nowosielskiego przekład angielskiego dzieła Lewesa o życiu Göthego.

W Odessie: w 1857 wyszła tam piérwsza książka polska: Poezje Elijasza Ant. Łukaszewicza; w końcu r. z. odbito poemat Michała Jezierskiego, p. t. »Orędowniczka ziemi naszéj.«

W Genewie wychodzi ostatni tom (III) »Dworu wiejskiego« p. Nol.

W Kijowie »Widziadła,« sonety Leonarda Sowińskiego, k. s. 15. »Stary bióralista« p. Ant. Nowosielskiego. »Pan starosta Zakrzewski« p. Michała Grabowskiego. k. s. 75. Majątek albo imię (kom: w 5 aktach) przez Józefa Korzeniowskiego, cena k. s. 75, »Książeczka do nabożeństwa ku czci i chwale Boga w Ś. Trójcy jedynego, N. Marji P., Aniołów i świętych Bożych, (ma być ks. S. Godlewskiego), w drukarni Uniwersyt. str. 886.

W Żytomierzu: nakładem Bibljoteki domowéj wyszedł 1) »Elementarz« (Część I— druk Kwiatkowskiego), układu D-ra Fortunata Nowickiego. cena groszy 8. 2) »Katechizm Rzymsko-Katolicki« p. ks. Chwaliboga, str. 208, cena zł. p. 2. 3) »Chronologja dziejów królestwa polskiego« dla młodego pokolenia ułożone przez Szymona Konopackiego, T. 1. 4) »Pieśń dawna do Boga-Rodzicy,« powiększona strofami M. Walewskiego.

W Lipsku: »Pieśń wiosena,« p. Romana Zmorskiego, z muzyką Józ. Wieniawskiego.

W Gnieżnie wyszły wiadomości historyczne o »Klecku» p. ks. Józefa Dudyńskiego zebrane.

W Lesznie wyszło tłumaczenie dzieła Emila Souvestre:» Filozof na poddaszu,« przez B. K.

Directorium horarum canonicarum et missarum ss. pro Dioecesi Luceoriensi in annum Domini bissextilem 1860. in 12° str. 112. (u Zawadzkiego).

BIBLIOGRAFJA WILEŃSKA.

(*Listopad i Grudzień 1859*).

Страданіе Святыхъ мучениковъ: Антонія, Іоанна и Евстаөія, пострадавшихъ въ Вильнѣ 1342 года. in 16 str. 30. (Zawadzki).

Złoty ołtarzyk czyli krótkie zebranie różnego nabożeństwa z dodaniem modlitw i pieśni w Rzymsko-katolickim kościele używanych. Wydanie nowe poprawione i pomnozone. in 12° str. 610. (Zymelowicz).

Metamorfozy, Obrazki przez I. Kraszewskiego. in 12° Tom I str. 219, Tom II str. 226. Tom III str. 329. (Zawadzki).

Aktej ir poteriej, kurios kas dien turim kałbet, e łabiausia daei razuman, tejpogi kej żmogus mirszta ir prijemunt szwintus sakramentus ir denosia szwintasia. Poterius szitus ir aktus paraszu diel tikra Letuwniku kun Ł. S. in 16° str. 24. (Zawadzki).

Seder Korban Mincha, t. i. porządek składania ofiar. in 4, str. 639 (Romm).

Directorium horarum canonicarum et missarum juxta rubricas novissimas breviarii et missalis romano-seraphici, ad usum fratrum minorum de observantia, et monialium tertii ordinis s. p. n. Francisci in dioecesibus Mohiloviensi, Vilnensi, Telsensi, Minscensi, Żytomirensi et Tiraspolensi degentium. Pro anno Domini 1860. bissextili editum. in 12° str. 84. (Zawadzki).

Dramata opowiadane przez Józefa Korzeniowskiego. Dramat piérwszy: Ofiara i sumienie, in 12° str. 339. (Zawadzki).

Bibljoteka podróży i malowniczo—historycznych opisów różnych krajów, wydawana przez Adama Zawadzkiego. Serja szósta: Wychodźcy francuzcy w Luizianie, Krzysztof Kolumb, przez Lamartina. in 12° str 341. (Zawadzki).

Historja święta dla użytku młodzieży, przez ks. S. Kozłowskiego Rektora semin. djec. kanonika Kated. Wileńskiéj. Część pierwsza: Historja Starego Testamentu. in 12° str. 212. (Zawadzki).

Sprawozdanie Wileńskiego Towarzystwa Dobroczynności za rok 1858, wyjęte z ksiąg urzędowych na posiedzeniach rady Ekonomicznéj przez prezydenta i członków kantoru tegoz Towarzystwa ze wszelkich przychodów i rozchodów kazdego miesiąca obliczonych i sprawdzonych. in 4° str. 32. (Zawadzki).

Directorium Divini Officii recitandi missarumque celebrandarum juxta Rubricas Breviarii et missalis ordinis Fratrum B. V. D. Genitricis Mariae de monte Carmelo A. Reg. O. in annum Dni bissext. 1860 v. s. dispositum in 12° str. 45, (Marcinowski).

Directorium horarum canonicarum et missarum pro dioecesi Vilnensi in annum Domini Bissextilem 1860. in 12° str. 121. (Zawadzki).

Directorium Divini Officii et missarum pro congregatione canonicorum regularium Lateranensium in annum Bissextilem 1860, conscriptum in 12° str. 40. (Syrkin).

Moksłas skaytima raszta lietuwiszka dieł mazu wayku. Kuremi padieti ira wisoki Moksłay krykscioniszki teypo ir trumpas. Nobazenstwas koznos dienos wirams ir mot rims słuziancias. in 8° str. 32. (Zymelowicz).

Sefer zichron Jehuda. t. i. księga wspomnień Jehudy. in 8, str. 172. (Romm).

Pieśń poranna. in 4° str. 3. (Mińsk u Adamowicza).

Seder Selichot, t, i. modlitwy o odpuszczenie grzechów. in 4, str. 152. (Romm).

Chanach Łanaar, t. i. początki grammatyki hebrajskiéj z ćwiczeniami. in 12, str 60. (Romm).

Nabozeństwo passyjne, czyli rozmyślanie męki i śmierci Jezusa Chrystusa syna Bozego Zbawiciela i Odkupiciela rodzaju ludzkiego. in 18° str. 36. (Zymelowicz).

Sprawozdanie z odbytych wyścigów konnych w Wilnie w 1859 roku. in 8° str 16. (Syrkin).

Krótki Katechizm dla młodzi Rzymsko-katolickiego wyznania uczącéj się w naukowych zakładach w Rossji. in 8° str. 96. (Romm).

Руководство къ Ариөметикѣ, для употребленія въ уѣздныхъ училищахъ россійской имперіи. od. 1-szy. in 8, str. 71. (Romm).

Słownik języka polskiego, zeszyt dwudziesty szósty, od litery T do Usa. in. 8, str. 96.

Handzia Zahornicka, powieść przez Teod. Tom. Jeża, in 12° str. 302. (Zawadzki).

Ustawa wileńskiego szlacheckiego klubu (po-polsku i po-rossyjsku). in 8, str. 47. (Syrkin).

Географическая карта на Русскомъ языкѣ для глобусовъ. in 8, str. 1 (Mińsk, u Adamowicza).

Pokątna Łza, napisał H. in 8° str. 26. (Syrkin).

Directorium Officii Divini et missae sacrificii ad usum utriusque cleri dioecesis Tiraspolensis in annum Domini Bissextiłem 1860. in 12° str. 104. (Zawadzki).

Ordo totius Divini Oficii persolvendi pro anno Domini 1860. bissextili in commodum cleri Archidioeceseos Mohiloviensis Pastorali sub vigilantia Excellentissimi, Illustrissimi et Reverendissimi Domini Domini Venceslai Żyliński Archiepiscopi Mohiloviensis, etc. in 12° str. 143. (Zawadzki).

Elementarz polski czyli nauka czytania pisma polskiego z krótkim katechizmem dla małych dzieci. Przez k. S. K. in 12° str. 32. (Zawadzki).

Historja biblijna dla dzieci, wyjęta z ważniejszych i większych dzieł pana Szmidta z niemieckiego na polski język przetłumaczona przez księdza Pawła Arleta. Część I. Powieści Starego przymierza. ia 12° str. 95. (Zawadzki).

Directorium Horarum Canonicarum et missarum juxta Rubricas Breviarii et missalis romani, ac decreta s. r. Congregationis ad usum F. F. Ord. SSS. Trinitatis provinciae s. Joachim conscriptum pro anno Domini 1860. in 12° str. 48. (Marcinowski).

Ordo Divini Officii recitandi Missaeque celebrandae juxta calendarium et rubricas Breviarii missalisque Romani ac nostri peculiaris novissime ad usum F. F. Minorum S. P. N. Francisci capucinorum provinciae russiae, juxta normam calendarii veteris pro anno Domini Bissextili 1860. in 12°.

Wycieczki po Litwie w promieniach od Wilna (do Oszmiany, do Kiernowa, do Kowna), przez Władysława Syrokomlę. Tom II. in 8° str. 156. (Marcinowski).

Nauka czytania pisma polskiego dla małych dzieci z różném nabożeństwem i katechizmem katolickim (po wiele razy drukowany bardzo prostéj treści elementarzyk). i 8, str. 28. (Rommm).

Moksłas skajtima raszta letuwiszka die mażu wajku kuremi padieti ira wisoki Moksłaj krykscioniszki, tejpo ir trumpas nobażenstwas kożnos dienos wirems ir moterims słuziancias. in 8° str. 32. (Romm).

Miszle Jehuda, t. j. bajki izraelskie, przez Lejbę Gordona. in 12, str. 212. (Romm).

Directortum Officii ac misarum ss. pro dioecesi Minscensi in annum Domini 1860. in 8° str. 90. (Dworzec).

Ueber die Bedeutung der Herbstlichen Feyertage der Israeliten. Eine Rede in der kleinen Synagoge, »Tharath Hakodesch« zu Wilna, vom censor und Ehrenbürger W. Tugendhold. in 8° str. 14. (Syrkin).

Directorium Divini Officii recitandi Missarumque celebrandarum ad usum Fratrum ordinis minorum sancti Francisci conventualium in imperio rossico pro anno Domini 1860. in 12° str. 54. (Marcinowski).

Sidor Tikon Szabas, t. j. porządek modlitw i obrzędów sobotnich. in 8, str. 724. (Romm).

Chrześcijanin Ewangeliczny w obec chrześcijan tegoczesnych, czyli obraz prawdziwego chrześcijanina skreślony z ksiąg pisma świętego, i z dzieł Ojców kościoła przez ks, Paulmiepa tłómaczył ks. S. S. D. in 12° str. 112. (Syrkin).

Natura wilka wyciąga z lasu, monodramat wierszem, z dodaniem garstki nowych poezji, Władysława Syrokomli. in 12° str. 96. (Marcinowski).

Hahada szel Pesach, t. j. zbiór modlitw wielkonocnych. in 12, str. 75. (Romm).

Maronny, czyli wygnanie Izraelitów z Hiszpanii; przekład hebrajski z rossyjsskiego. in 12, str. 122. (Romm),

KORRESPONDENCJA KURYERA WILEŃSKIEGO.

PARYŻ *d. 2 lutego. 1860.*

Od miesiąca grom tu wali za gromem. Nie ochłonąwszy z jednéj, w drugą wpadamy niespodziankę: list cesarza do papieża—grom; list cesarza do Foulda—grom; traktat handlowy z Anglją—grom; zakazanie l'Universa—grom... Kiedy to piszę pewnie już znów jaki nowy piorun w obłokach się kuje, i padnie jak wszystkie poprzednie, niepoprzedzony nawet błyskawicą.

Widocznie prawdzi się przepowiednia, którą kiedyś Cyganka z Martyniki dała cesa-

rzowéj Józefinie, a która kończy się temi słowy:... »et fera le neveu, ce que l'oncle n'avait pu faire.«

List do ministra stanu, zapowiadający ważne zmiany wewnętrzne, najsilniéj ze wszystkich gromów rozległ się po Francji: przez parę dni nie gadano w Paryżu ani o Ojcu Swiętym, ani o Włoszech— nawet pamięć sławnéj broszury się zatarła. Nazajutrz po wejściu téj jutrzenki wolności handlowej, mnóstwo fabrykantów i przemysłowców przybyło z różnych stron Francji do stolicy, z zamiarem błagania cesarza o dalszą protekcją. Cesarz przyjął wszystkich—wysłuchał cierpliwie zażaleń uciśnionego sobkostwa; ale w końcu, kiedy właściciele wielkich fabryk Sedanu zagrozili zamknięciem warsztatów, przy których tysiące robotników pracuje—odpowiedziano im, że mogą zamknąć jeżeli chcą, tylko, że w takim razie rząd zastosuje do nich prawo wywłaszczenia: pour cause d'utilité publique—to jest odkupi od nich te fabryki i będzie prowadził daléj na swoją rękę.

Na takie dictum acerbum fabrykanci pospuszczali nosy... i dla ochłody długo spacerowali po ulicach Paryża, napróżno, niestety, szukając spółczucia. Skoro uliczniki spostrzegli te po mieście chodzące fabryczne kominy, czarne jak one, i jak one czarnym dymem wewnętrznego pożaru kopcące—biegli za każdym wołając: Voila un haut forneau frappé de la foudre!« I to było całe ich pożałowanie!

Prócz tych kilkuset malkontentów, cała Francja cieszy się z zapowiedzianych reform—mianowicie Paryż jest z nich uszczęśliwiony. Widać, że nawet bale opery liczą w swym poczcie kilku libr-eszanżystów, zeszłéj bowiem soboty urządzono huczną antiprotekcyjną maskaradę: składające ją grono przebrało się za czarne i białe kominy fabryczne; na ich szczytach powiewały czarne krepowe flagi żałoby... mimo tak smutny strój, maskarada była szalenie wesoła.

A propos libr-eszanżystów opowiadają, że na ostatnim balu w Tuilerjach cesarz przechodząc koło członka akademji Nauk moralnych i politycznych, Ludwika Wołowskiego, rzekł do niego: »Eh! bien, professeur! Vous devez être content?« Pan Wołowski zaskoczony tém zapytaniem, jak wojażer któremuby nagle ziemi pod nogami brakło—jak astronom, któryby już ostatnią odkrył gwiazdę, lub sędzia, któremuby powiedziano, że już nie będzie złoczyńców... nie znalazłszy naprędce repliki tylko głębokim ukłonem odpowiedział monarsze.

Zniesienie opłaty celnéj wkrótce zaprowadzi tu wielkie reformy w cenie ubiorów męzkich. Towary angielskie przebywające la Manche bezpłatnie, wnet obalą starożytne wymogi krawców. Za parę miesięcy siedemdziesiąt-frankowe pantalony zostaną już tylko niemiłém wspomnieniem w umyśle Paryżanów—a stu piędziesięcio-frankowe tużurki będą jedynie używane jako szydło do wykłuwania oczu protekcjonistów. Ceny paryzkie w tym ważnym przedmiocie, porównają się z angielskiemi; co nie mało znaczy. W Londynie całkowite ubranie gentlemana kosztuje trzy funty (75 fr.) w Paryżu dotychczas ta summa płaci się krawcowi za same uszycie—i to jeszcze za robotę drugiego rzędu. Jest więc dziś pomiędzy gorszym (co do gatunku) ubiorem Francuza a Anglika, różnicy osiemdziesiąt franków.

Wszyscy się tu na to zgadzają, że system prohibicyjny żył dziesięć lat za długo: powinien był zniknąć w chwili, kiedy pierwszą zaprowadzono koléj. Okryć Europę siecią kolei żelaznych, mieszających z sobą narody a obciążać cłem ich produkta—jest zarazem niekonsekwencją i niepodobieństwem—rzeczą tak niestosowną i niezgodną z pojęciami, że w tych czasach, każdy prawie obywatel był kontrabandzistą, niewyjmując najzacniejszych.

(d. n.)

Z Żytomierza.

d. 10 (22) stycznia 1860 r.

(Dokończenie.)

Oto jest treść sztuki—w któréj zresztą treść jest rzeczą podrzędną, a głównie zwracają uwagę trzy typy, wystawione w osobach rotmistrza, Petryłły i Jacka.— Pan rotmistrz, na każdą okoliczność, ma gotową przypowieść, anegdotę, lub porównanie— a umie je zawsze użyć trafnie i ze skutkiem. Nie jest to jednakże pan Jowialski Fredry, powtarzający ciągle sam siebie, komiczny dla widzów—ale nudzący wszystkich domowych, oprócz zdziecinniałéj żony.— Pan rotmistrz, równie jest zajmujący ze sceny, jak by mógł być i w życiu.—Charakter prosty, szczery, obok hartu duszy i ciągłéj rzezwości umysłu—przyjaźnią go od razu z widzem.—Kasper Petryłło, jest odtworzeniem innego, dotąd niestety zbyt pospolitego u nas typu. Zacny i poczciwy z kościami, ale potrzebujący zawsze trzymać się kogoś jak ślepy płotu—a przytém niepewny zawsze tego co robi i narażając na szwank siebie i drugich, przez zbyt dobroduszną naturę, niemogącą nic zachować w tajemnicy—i odkrywającą się z łatwowiernością do głębi, przed pierwszym lepszym. Patrząc na Petryłłę, niepodobna go nie cenić, niekochać—tak jest szczery, serdeczny—tak niezdolny do fałszu, newet w sprawie najbardziéj go obchodzącéj. Ale pomimo to, chciało by się go oddać, wraz ze wszystkimi podobnymi do niego, choć na kilka latek, do pitagorejskiéj szkoły, żeby się tam nauczył milczeć w potrzebie.

Co się tyczy p. Jacka Sołoduchy, ten jest odmalowany po mistrzowsku.— Brudny egoizm, nietroszczący się nawet o ukształcenie własne, bo leniwą pokorę i udaną pobożność, uważa za środki łatwiejsze—występuje tu uosobiony.— Pan Jacek ma dużo przebiegłości i trochę sprytu—ale niema światłéj oględności rozumu. Jak gdyby przez to autor chciał wyrazić, że potęga rozumu za nadto jest wzniosłą, żeby mogła prowadzić ku złemu; i raczéj odwiodła by go od złego. Wszystkie kobiéty komedji i Grześ służący, niczém nie wyróżniają się i służą tylko do rozwiązania intrygi, chociaż ten ostatni, ze szczególniejszém przysłowiem sasafras, często jest bardzo zajmujący i komiczny.

Dwa piérwsze akty, téj pjęcio aktowéj komedji, idą tak żywo, tak magnetycznie trzymają uwagę widzów—że gdyby autor zachował ten ogień do końca—Miód kasztelański, zajął by niewątpliwie piérwsze miejsce w repertuarze naszych komedji. Powtarzamy, że dwa piérwsze akty, przy dobréj grze aktorów, niemają nic podobnego u nas—tyle tam ładu, naturalności i wytworności zarazem. Trzy zaś ostatnie oziębiają wrażenie. Nędzny pan Jacek, za długo jest męczony—i gdyby za jakąś sprawą mógł zabić siebie miłośną deklaracją pani Hurskiéj, w akcie trzecim, a najdaléj czwartym—literatura nasza, po zagranicami konkursowych premij i akcessitów, zyskałaby prawdziwą komedję.

Kilkodniowy pobyt w naszém mieście p. Franciszka Kowalskiego, zatrzymuje nas dłużéj przy literackiéj pogadance.— P. Kowalski znany u nas jako wyborny tłumacz Moliera, nieporównany jest w swoich piosnkach i tak zwanych wierszykach okolicznościowych.—Głęboki liryzm, albo swobodny dowcip, świecą naprzemian w tych szacownych perełkach—cenniejszych od wielu tomów, przyzwoitéj objętości. Rzecz godna uwagi, że od niejakiego czasu, obszerność, stała się u nas nieodbitym warunkiem literackiéj produkcji—i gdybyśmy mieli swego Beranżera lub Hejnego, krytycy nasi, nie wzięliby może do rąk krótkich ich piosnek, czekając, póki nie przejawią swoich idei w obszerniejszych rozmiarach. Talent p. Kowalskiego, jest niewątpliwie tego rodzaju—i żeby zwrócić uwagę krytyki, pozostaje mu tylko, jedną z jego krótkich piosnek, rozwałkować, za porozumieniem się z księgarzem na tom cały—ubarwiwszy go efektowym historycznym tytułem.— P. Kowalski, wychowaniec Krzemienieckiego niegdyś liceum, mieszka obecnie w Tulczynie na Podolu.

Zwracając się do rzeczy ściśle miejscowych, chciałbym, we wstępnéj téj korespondencji, dać ogólną charakterystykę naszéj prowincji i miasta. Czytelnicy warszawskich gazet, korzystając z wielomowności tutejszych uprzywilejowanych korespondentow, poznać musieli do przesytu, niektóre szczegóły, które postawione osobno, mylne i przesadzone mogły dawać wyobrażenie, o ogólnéj kombinacji naszych stosunków. Na dobie więc może będzie ogólniejszy pogląd na całość.

Dla zachodniéj Europy, pokój westfalski, zamknął średnie wieki—i otworzył kartę nowożytnéj historji. My jednakże, tak opóźniliśmy się, że pod w zględem wyobrażeń i społecznego kierunku, zaledwo wychodzimy z téj historycznéj sfery.—Pojęcia arystotelesowskie jeszcze rozsiane niegdyś za pomocą rutyny szkolnéj, weszły wszystkiemi ścieżkami tradycji w przekonanie i krew naszą—a co dziwniejsza, uchodzą za narodowe pryncypja.— Nieomylimy się podobno, jeżeli wszystko złe u nas, odniesiemy do tego źródła żywego i czystego niegdyś— ale zmąconego potém przez drobiazgowe scholastyczne zaciekania—a co najbardziéj, nieodpowiednego już do czasu. Dla tego też massa szlachty u nas, trzyma się osobno, z kastyczną pretensją wyższości—a że łącznik moralny, ożywiający niegdyś to ciało prysnął—i została tylko czcza forma—nie zna więc łączności i żyje sama z sobą.— Dość być na jednym wyborczym sejmiku, albo walnym obiedzie, dawanym z jakiejś prowincjonalnéj okoliczności, żeby mieć w miniaturze, wyobrażenie tego, co się dziać musiało pod wieżą Babel. Szabla, pióro i lemiesz, są po dawnemu jedynemi niby narzędziami, niekrzywdzącemi rąk szlachcica.— Lecz wstręt do współczesnego ukształcenia, zwanego ze wzgardą materjalném, więzi pióro w ciasném kółku belletrystyki; a mniemane zamiłowanie rolnictwa, jest tylko parawanem, zasłaniającym leniwą drzemkę.— Mamy już, wprawdzie z rzadka, gospodarzy, stosujących techniczne i realne swoje znajomości, nabyte w kraju lub za granicą, do zarządu swoich majętności; lecz, pod jakże ścisłą wzięci są oni moralną cenzurę?.. Wówczas, każdy mniéj korzystny przymiot osobistego charakteru, radzi odnosimy, do skutków materjalnéj zagranicznéj cywilizacji. Zapominamy jednakże, że każda nauka, jest uniewersalną—narodowy charakter, nadaje jéj tylko pewne odcienia, a w rdzeni swojéj, jest tylko ludzką—i dla tego zewsząd czerpać ją wolno i trzeba bez świętokradztwa cudzoziemszczyzny. Niemamy sobie za złe, małpowania wszelkich mód zagranicznych, dawania pierwszeństwa językom cudzym przed własnym, w rozmowie salonowéj i poufnéj—a krzyczymy w niebogłosy, na tę odrobinę czynnego pierwiasku, który jak przez kontrabandę przekradając się do naszych przesądnych wyobrażeń, nadaje jakiś ruch, rolniczemu i przemysłowemu naszemu życiu.— Pomimo to, arystotelesowski nasz obywatel, skoro sprzeda posiadłość ziemską, przeciążoną długami—albo uciekając przed potrzebą bardziéj rozumowanego gospodarstwa—i skoro osiędzie z kapitalikiem w mieście—postępuje sobie w sposób wcale nieodpowiedni herbowym karmazynom.— Wysoki a cichutki procencik, albo spekulacyjki, przebaczone zaledwo ostatniego rzędu przekupniom, stają się źródłem ich dochodów.—Brak technicznego ukształcenia, brak energji i przedsiębierczości, zamyka dla nich wyższe drogi przemysłu, które przynosząc osobistą korzyść, wpływałyby zarazem zbawiennie i na okolicę.—Czujemy taki niedostatek przedmiotów fabrycznych, pierwszéj prawie potrzeby—że szkło i oléj, sprowadzać musimy aż z za Dniepru. Liczne huty szklanne egzystujące w lesistych okolicach Żytomierza, dostarczają zaledwo butelek i czarek do szynków. Ze śmiercią jedynego przedsiębiercy, nazwiskiem Bayer—upadła ostatnia huta szklanna—i lada szybkę trochę jaśniejszą, sprowadzamy z za kilkudziesięciu mil. Podobnie rzecz się ma z papierem, przy zatrzymaniu się wcale dobréj papierni w Troszczy, wiosce tutejszego powiatu.—Sukno i korty, wyrabia jedna tylko Sławuta, majętność x. Sanguszki — niemogąc jednak rywalizować, z wyrobami królestwa. Fabrykacja burakowego cukru, do nadużycia może rozwijana, w niektórych powiatach kijowskiéj gubernji — na Wołyniu, koncentruje się w szerszych rozmiarach, takoż tylko w majętności ks. Sanguszki, Szepetówce około Zasławia.—Mnóstwo cukrowych drobnéj skali fabryk, po większéj części ogniowych—albo poupadało, przyprawiając o ruinę lekkomyślnych przedsiębierców—albo przędą suchotnicze życie, produkując tylko mączkę; albo nakoniec, postępowy właściciel, przerobił ją na gorzelnię.—Jednemu też może gorzelnictwu, nie podobna odmówić u nas, powszechnéj uprawy. Już z piwowarstwem nawet ma się gorzéj—bo wieśniacy u nas nie lubią piwa...

W obec takich faktów, niemamy zaiste czego, obawiać się jeszcze choroby merkantylizmu — i niewiele odstaliśmy od patryarchalnych czasów, do których tak sentymentalnie wzdychamy. Grożnie owszem przedstawia się nienamiętnemu oku, dalszy stan rzeczy—patrząc na młodzież, szczególniéj uniwersytecką, niosącą tryumfalnie głowę w górę, bez względu na tak gwałtowne potrzeby kraju. Niedawno jeszcze medycyna, niegodną była u nas, złotéj głowy szlachetnego dziecka.—Znajoma komedja p. Józefa Korzeniowskiego, pod tytułem Doktor Medycyny—pisaną była przy przełomie tych wyobrażeń—i zapisując w księgę, co miało zniknąć w rzeczywistości—jest skazówką daty, od któréj zjawiły się u nas całe zastępy młodych lekarzy. Lekarz, przestał być nakoniec parją— i może ożenić się dość arystokratycznie—a nawet może być wybranym na marszałka.— Dałby Bóg, żeby nowa jaka komedja, pod tytułem: Technik, przedsiębierca lub agronom—położyła koniec, innym miejscowym przesądom. Klin klinem—a więc komedję komedją, trzeba, jak widać, wybijać.

Późniéj zejdziemy do szczegółów, wykazując, chociażby wbrew samemu sobie, jakiemi przejawami pulsuje u nas życie, na drodze rolniczego, przemysłowego i handlowego rozwoju.—Lecz pierwéj, zastrzegamy sobie słów kilka ogólnéj charakterystyki samego Żytomierza—w którym, łudzące pozory, bardziéj rozwiniętego życia, dziwnie się plączą, z niedostatkami, usprawiedliwionemi zaledwo, w świeżéj osadzie niedawno zaludnionego kraju.

Wojtek.

Nowoalexandrowsk, *22 stycznia.*

Mamy tu obecnie walny jarmark, kilkakrotnie do roku się ponawiający; i jeżeli gdzie indziej jarmarki odstąpiły od swego przeznaczenia, to tu przeciwnie w zupełności odpowiadają pierwotnemu celowi tego pożytecznego zwyczaju. Zapewne tam, gdzie środki komunikacji są ułatwione, gdzie przemysł stoi na wysokim stopniu rozwoju, handel nie potrzebuje uciekać się do sztucznego zgromadzania ludu, bo każdy codziennie lub w pewne dnie targowe wszystkie swe potrzeby zaspokoić może. Dla tego też wielkie miasta jarmarków nie znają. Ale w czasach dawnych, kiedy udawanie się do miast znaczniejszych było połączone z wielkiemi trudnościami, czekano zwykle okoliczności, kiedy lud się w jedno miejsce zgromadzał, aby tam pośpieszyć dla zbycia tego, czego się miało podostatkiem, i zakupienia przedmiotów, których w gospodarstwie domowém brakowało. Taką okolicznością było dawniej święto patrona miejscowego, gdy lud do kościoła się udawał, by i cześć oddać świętemu, i po mszy na targu kupnem i sprzedażą się zabawić. Stąd to niemcy święto Patrona Kirch-messe, to jest mszą kościelną nazwali: a myśmy od nich słowo wzięli i na kiermasz przerobili. Święto takie było doroczne, a stąd i razem nazwa jahr-markt (roczny targ), którąśmy także językowi naszemu przyswoili. Ale przecież nie cały dzień handlem się bawiono; byli tacy co i o zabawach wieczornych przemyśleli. Dawniej, ale to już bardzo dawno, w zamierzchłéj przeszłości, urządzano tak nazwane Srebrne sale, gdzie bracia obywatele pobratersku się zgrywali, dzielili się z szczęśliwymi graczami połową majątku, czasem nawet całe swe mienie, honor domu i spokój rodziny im oddawali. Ale kiedyż to było? zapewne nikt z żyjących tego już nie pamięta. Dziś srebrne sale istnieją tylko w krajach bardzo ucywilizowanych: dziś Spa, Ems, Wiesbaden i przed wszystkiemi Homburg zwabiają niedoświadczonych młodzieńców, a myśmy znowu w ciemnotę popadli. Niedarmo Niemcy barbarzyńcami nas nazywaą, nawet na kuglarzy niemieckich już niechętnie spoglądamy, i zamiast patrzeć jak zręcznie zjadają łyżki i noże, wolimy uczęstniczyć w obywatelskiej zabawie, urządzać teatra amatorskie, lub się przysłuchiwać koncertom dawanym na kościół lub na ubogich!

Otoż w Nowoalexandrowsku handel obecnie iest dosyć ożywiony; głównym przedmiotem jego są konie, na które ceny są bardzo wygórowane; daléj idą płótno domowego wyrobu, wełna, tytuń aż z Małorossji tu przewieziony, nakoniec sanie i narzędzia rolnicze. Nawet aż dwie księgarnie z Wilna tu przybyły; a chociaż wątpię, żeby dobre interessa robiły, zawsze jednak w sprawie rozwoju umysłowego choć drobniuchną, ale prawdziwą korzyść prowincji przynoszą,

Zabawy idą ochoczo; bo dla udania się zabawy w małém miasteczku konieczną jest harmonja obywateli i urzędników, a tu na niéj właśnie nie zbywa. Resursa Nowoalexandrowska co czwartek i co niedziela zwabia w ciągu karnawału osoby z miasta i ze wsi, coby w towarzystwie dobraném rozerwać się chciały; ale czwartek i niedziela w czasie jarmarku do wyjątkowych i bardzo świetnych zwykle należą. To też we czwartek 21 Stycznia zebrało się przeszło 80 osób, co na tak małe miasto jest cyfrą niepospolitą. Stroje dam jaśniały świeżością i gustem, ale nad stroje, co sztuce blask swój winny, największym urokiem była sama natura, tak powabna, tak piękna, a razem tak swobodna i wdzięczna. Cóż dziwnego, że gdzie towarzystwo tak dobrane, bawiono się ośm godzin z rzędu prawie bez wypoczynku, że młodzież oddawała się zabawie z uniesieniem, i do końca zachowała się jak przystoi dobrze wychowanym młodzieńcom. Takaż zabawa ma się ponowić w niedzielę, a w poniedziałek ma być koncert na kościół, który ze składek mieszkańców powstał z muru na miejsce dziurami przeświecającéj drewnianéj kaplicy. Takim sposobem nie zapomniano ani o Bogu, ani o sobie; cześć więc niech będzie tym, co o duchu nie zapominają, i podzięka innym co tak miłą urządzają rozrywkę,

J. P.

Ryga, *21 stycznia.*

W przeciągu ostatniego tygodnia czas był pogodny i ciepły. Port się odkrył dla żeglugi i jeszcze wczoraj zawinął doń jeden statek.— O zafrachtowaniach nic nie słychać. W dziedzinie handlu spokoj. Wysokie ceny lnu, pozwoliły zaledwie na niewielkie miejscowe obróty handlowe, umów żadnych na dostawę nie zrobiono. Przywoz w porównaniu z dawniejszym, daleko większy—dostawy zimowe już się rozpoczęły.

Jeżeliby ceny spadły na pieńkę, możeby się powiększyło zażądanie, przy obecnie podniesionych cenach mało interesów się robi; na podlejsze gatunki są sprzedający, lepsze braki trzymają się w cenie. W początku tygodnia było wielkie zażądanie na siemie lniane, przedano 15,000 tonn po 5 i $5^1/_2$ rub. za gotówkę; teraz interesa ustały i kupić można z łatwością. Siemie konopiane, olej konopiany i sadło nie mają potrzebujących. Ceny tytuniu trzymają się stale na miejscu 20 r. s. za bierkowiec. Pszenica od 128 i 129 f. przedana po $140^1/_4$ r. s. i jeszcze są potrzebujący na 140 r. s. Ceny na żyto krajowe 166, 117 funt. 86 r. s. z 25% zadatku; kurlandzkie 119, 120 f. można dostać 88—87 r. na gotówkę.— Jęczmień kurlandzki 103, 104 fun. 85 r. s. na gotówkę, krajowy 100 f. można mieć po 78 r. s. z 50% zadatku. Za owies ruski od 74 i 75 f. umowy skończone po 70 r. s. i są kupujący; o soli i śledziach nic nie słychać.

ROZMAITOŚCI.

Kurjerek z całego świata: Czy zapamiętaliście, mili czytelnicy, z powieści ludowych, które naprzód słyszeliście od piastunek, a potém czytali w zbiorach naszych bajarzy Barszczewskiego, Glińskiego, Zmorskiego i innych, lub jeśli was własny ten zbiór cudnych powieści nie interessował, to choć z *Tysiąca i jednéj nocy*; czy zapamiętaliście powtarzam, o owych wszystkomogących wróżkach i jenjuszach, którzy wybranych i ulubionych sobie śmiertelników darzyli to *lampą cudowną*, to *kobiercem samolotem*, to *wodą ożywczą* i t. podobnemi darami. Dziś wierzym w te *smalone duby* tylko w pierwszym dziesiątku lat naszego życia, późniéj zaliczamy je do złudnych tworów wyobraźni. Wiek XVIII, który zachwiał wiarę we wszelką cudowność, zniszczył zupełnie tę wylęgłą jedynie w imaginacji dalekich naddziadów naszych, a przyniesioną po większéj części z pierwotnych siedzib rodu ludzkiego. Dziś sam Wiktor-Emmanuel nie wierzy w pochodzenie swoje od wróżki Meluzyny, a żaden Herburt w pośmiertną przemianę w Orła.

Z takich jednak jest i obecnie żyje w pełnéj chwale i blasku jeden jeniusz, ów który objął spuściznę po wszystkich dawnych wróżkach i jeniuszach. Kiedy tamte i tamci zaczęli schodzić z pola, on narodził się i rozszerzył panowanie nad światem. Szczęśliwszy od mitologicznych Tytanów, pokonał wszelkie nieprzyjazne sobie bóstwa,i jeden bez współzawodnictwa panuje nad światem. A jakąż niezliczoną mnogość ma hołdowników? Ty, który to czytasz, posiadasz część jestestwa i hołd *mu* oddajesz.

Nim wam objawię jego nazwisko, chciałbym abyście się go sami domyślili z następnych rysów.

Jest *on* wszędzie i nigdzie, pod biegunami i pod równikiem, na Oceanie i na lądzie, w mieście i na wsi, w pałacu i w lepiance; ale tylko na ziemi. A nigdzie objąć go wzrokiem, a nawet wyobraźnią upostaciować nikt nie zdoła.

On głosi raz wielkie prawdy społeczne, to znowu rozsiewa karogodne fałsze i potwarze.

W jednym kraju dają mu wolność działania nieograniczoną, w drugim krępują go w więzy, z któremi się szarpie nieustannie, i w końcu wyłamuje.

Kim *on* się zajmie,o tym wie świat cały; wielbi go lub pogardza. O kim *on* zapomni, o tym nikt nie wie, i o takim pamięć gaśnie prawie jednocześnie z życiem.

Większy od Mezzofantego filolog, zna mowy wszystkich cywilizowanych ludów świata,i każdemu w jego własnéj mowie głosi swoje wyroki.

On nieznanego i ubogiego Arouet'a robi przyjacielem mocarzy świata i prawie księciem udzielnym, a gienjalnego Victora Hugo posyła na wygnanie.

On zwala dynastje odwieczne i wyprowadza nowe z nicości; zapala wojny okrutne i zwołuje ludy i Monarchów dla ich zakończenia.

On nadaje rozgłos przedsiębierstwu, i ubogiego przedsiębiercę robi bogaczem, a potém tegoż bogacza może doprowadzić do nędzy.

On daje Lessepsowi możność połączenia dwóch mórz; dla *niego* starają się połączyć dwa światy telegrafem przez dno *oceanów* przeprowadzonym.

Król wysp Sandwichskich, władca Cesarstwa niebieskiego, starają się pozyskać *jego* względy, aby o nich przychylnie wspomniał w Londynie, Paryżu lub Petersburgu.

Kapłanów *jego* znajdziesz pomiędzy koronowanemi głowami, i wśród najuboższych i najpokorniejszych ludzi, a często biedak jaki, pracujący na poddaszu o głodzie i chłodzie jest w téj hierarchji arcykapłanem; wówczas gdy dzierżący berło, lewitą tylko.

On przez Franklina zyskuje sympatją Europy dla narodu wyłamującego się z więzów metropolji, a Rozbickiemu pomaga zwabić konsumentów do jednéj z kawiarń warszawskich.

On dopóki rozprzestrzenia wielkie prawdy moralności, wiedzy, sprawiedliwości, miłości bliźniego, godzien ołtarzy; gdy zaś głosi fałsze, rozpustę, potwarze, niezgody, godzien pręgierza.

On zna wszystko, wie wszystko co się dzieje na tym świecie, zarówno w Patagonji jak i w Paryżu, w gabinetach królów, jak i w izdebkach rzemieślników.

On, on, on, on.

Domyśliliście się już zapewne, że nazwisko tego tak potężnego jenjuszu jest: «*Dziennikarstwo!*»

Bez współdziałania tego tak wszechwiednego jeniusza i bez jego pomocy,nie moglibyśmy opowiadać wam współczesne zdarzenia, wypadki, processa,anegdoty i t. d. czerpane z dzienników krajowych, a więcéj jeszcze zagranicznych, które osądzimy za godne waszéj uwagi, gdziekolwiek takowe się przytrafią.

Nie wdzierając się w prawa czcigodnego naszego redaktora polityki, opowiemy wam niekiedy fakt mający z nią bliższy lub dalszy stosunek, przez niego z umysłu opuszczony lub nawet pogardzony, a który może się nam przydać w naszym pobieżnym *kurjerku*.

Każdy wie dobrze, że dział ten nie może być inaczéj redagowany,jak tylko z innych pism perjodycznych, zarzut więc plagjatu, gdyby komu podobało się takowy nam uczynić, byłby bezzasadnym. Odpowiedzialność zaś przyjmujem jedynie za mniéj lub więcéj trafny wybor przedmiotów.

Sezamie otwórz się!

Przenieśmy się naprzód myślą do Aten włoskich—do Florencji. Jeślibyście chcieli wiedzieć, co się tam dzieje w gabinecie rejenta Włoch środkowych, kawalera Buoncompagni, lub ile ma szansow do wrócenia na tron praojców z Bożéj łaski tęskniący obecnie w Wiedniu Ferdynand IV, o tém zajrzyjcie do umieszczonego wyżéj przeglądu politycznego pod rubryką «Włochy».

Ale jeśli zechcecie wiedzieć,co się niedawno przytrafiło na bruku miasta Medyceuszow, to już ja wam chyba opowiem.

* * *

Dobre to jest polskie przysłowie: „Okna, drzwi, stoły i ściany etc., niestety nie znały go dwie prześliczne *lady* angielskie,(dyskretny kronikarz *Nazione* nie wymienia ich nazwisk),które 31 grudnia przechadzając się po ulicach Florencji, zaczęły pisać na ścianach pałaców wyrazy, za które przed rokiem jeszcze byłyby pewno zaproszone na *Silwester Abend* do arcyksięcia austryackiego; były to najniewinniejsze wykrzykniki: „Niech żyje Ferdynand III! precz z tymczasowym rzą...!" W tejże chwili żylasta prawica toskańskiego karabinjera ujęła obie delikatne rączki legitymistek, a głos Stentorski rozkazał Angielkom iść za sobą... o zgrozo!... do kordegardy. Próżno nadobne Miss i Misstress ofiarowały owemu Zbirowi 20 frankowego ferdynanddora, żeby tylko pozwolił im dokończyć niedokończonego wyrazu—Żołdak okazał się głuchym na wszelkie prożby i zaklęcia, jak jaki kardynał Antonelli. Tymczasem zaczęła się skupiać gburowska,(w Wielkopolsce wieś bezpańszczyznianą nazywają gburowską; sądziłem, że mogę w tym razie użyć tego wyrażenia) gburowska ludność florencka i nadobne rojalistki otrzymały kilka boleśnych napomnień, których gwałtowność ledwo *nieco* osłabioną została przez olbrzymie crinolines-cages, któremi jak puklerzem, idąc na wyprawę uzbroiły się były owe damy. Nadbiegły oficer wyzwolił je wprawdzie z rąk gburowskiego pospólstwa, i zawiózł do prefektury policji, skąd w skutek reklamacji konsula angielskiego wyjechały prosto do Londynu, uwożąc na własnych ciałkach ślady nowożytnéj mozajki florenckiéj. Ot wam biedne miss podarunek noworoczny! Oto są skutki nieumieć po polsku, i nie wiedzieć naszego przysłowia: „Okna, drzwi, stoły i ściany; głupich papier ukochany. (*d. n.*)

* * *

VOLUMINA LEGUM, dwa tomy PISMA ZBIOROWEGO i prenumerata na dzieło p. t. DZIEJE ŻYWOTA i UTWORÓW GOETHEGO.

Zawiadamiając szanowną publiczność o wydaniu i rozesłaniu pierwszych dwóch tomów zbioru dawnych praw Polski, znanego pod nazwaniem **Volumina Legum**, wszystkim prenumeratorom, którzy wyraźnie tego zbioru praw żądali, jak również i tym z byłych prenumeratorów Słowa, którzy żadnéj odpowiedzi na kilkakrotne wezwanie moje nie dali, donoszę, że tomy **3 i 4 Voluminów** w bardzo krótkim przeciągu czasu rozesłane będą.

Tych z dawnych prenumeratorów Słowa, którzy tylko kwartalną złożyli przedpłatę, a w zamian zwrotu pieniędzy na Volumina Legum się podpisali, wzywam uprzejmie, aby po odebraniu 1 i 2 tomu natychmiast raczyli nadesłać następną ratę, t. j. rs. 4 k. 25. Zgadzając się na odebranie przedpłaty na Volumina częściami, chciałem ułatwić szanownym prenumeratorom nabycie tego dzieła; muszę wszakże oświadczyć, że gdyby podpisani dotąd na dwa tylko tomy prenumeratorowie odbierania dalszych tomów odmówili, naraziliby mię na wielkie straty, i że to pociągnęłoby za sobą wielką szkodę przez rozbicie kompletu egzemplarzy, które wtedy, jako niepełne, bezużytecznemi by zostały.

Ci, którzy nie byli prenumeratorami Słowa, mogą otrzymać Volumina Legum, zgłaszając się wprost pod moim, niżéj wskazanym adresem i załączając albo od razu rs. 20, albo też po rs. 5 przed odebraniem każdych dwóch tomów. Po skończeniu druku, cena na Volumina podwyższoną zostanie.

Jednocześnie z wydrukowaniem pierwszych dwóch tomów Voluminów Legum, opuściło prassę **Pismo Zbiorowe**, ułożone z artykułów, po większéj części przygotowanych do druku w *Lutym*. Z materjałów tych ułożyłem dwa spore tomy, z których pierwszy zawiera 490, a drugi 404 stronnice in 8-vo.

Prócz **Voluminów i Pisma Zbiorowego**, wyjdą niebawem z mojéj drukarni: »**Dzieje żywota i utworów Goethego**«, *oraz zarysy wieku jego i współczesnych mu mężów znakomitych; podług ogłoszonych i nie ogłoszonych źródeł. Dzieło* **G. H. Lewesa**, *z angielskiego przełożył i własnemi uwagami, w texcie samym i dopiskach poczynionemi, powiększył* **A. Nowosielski**. Wielką wartość téj znakomitéj pracy pod względem historycznym i estetycznym uznały wszystkie literatury zagraniczne; nie wątpię, że i polska publiczność chętnie ją powitać raczy, tém więcéj, gdy tak piękne pióro jak p. A. Nowosielskiego zajęło się pracą przekładu.

Cena dwóch tomów **Pisma Zbiorowego** wynosi rs. 3, z przesyłką rs. 3 k. 50.

Cena dzieła **o Goethym** wynosi rs. 1 k. 50, z przesyłką rs. 2.

Wszyscy, którzy zażądają razem Pisma Zbiorowego i dzieła o Goethym i jednocześnie na obydwa wyszlą pieniądze, mogą je otrzymać za rs. 5.

Listy i żądania należy adresować: J. Ohryzko, w Petersburgu, przy moście Ałarczyna w domu Charłamowa.

Pismo Zbiorowe również nabyć można w Warszawie w księgarni Gebethner i Spółka i w znaczniejszych księgarniach w Wilnie, Kijowie, Żytomierzu i Mińsku.

P. S. Upraszam szanownych prenumeratorów Voluminów Legum niezwłocznie zawiadamiać mię o każdéj zmianie ich adresów.

J. Ohryzko.

Petersburg, d. 19 (31) grudnia 1859 r.

ODEZWA AUTORA ANATOMII OPISOWEJ CIAŁA LUDZKIEGO.

Z otwarciem C. K. medyko-chirurgicznéj akademii w Warszawie w r. 1857, powołany zostałem do wykładu anatomii opisowéj ciała ludzkiego. Literatura lekarska niezasobna w odpowiednie polskie książki, zniewoliła mnie do posiłkowania się dziełami cudzoziemskiemi, na podstawie których, chcąc przyjść bez straty czasu w pomoc uczącéj się młodzieży, ułożyłem stosowny kurs anatomii. W następnym roku wzmiankowany kurs aczkolwiek bardzo obszerny, bo szczegołowo całą naukę obejmujący, mając zamiar drukiem ogłosić, zupełnie przerobiłem, zwiększając jego zakres i zmieniając tak, aby dzieło to uczynić odpowiedniém obecnemu stanowi nauki, i pod kazdym względem ile możności równém dziełom zagranicznym.

Obecnie, bez względu że w akademii teraz inny przedmiot wykładam, postanowiłem pierwotny swój zamiar do skutku doprowadzić. Pragnąłbym bowiem, aby nietylko nasza młodzież, ktorą pierwszy miałem szczęście wprowadzić na obszerną anatomiczną niwę, z pracy méj korzystać mogła, ale chciałbym także przysłużyć się polskiéj lekarskiéj literaturze, jak niemniéj i moim kolegom. Chciałbym mowię—pracą swą, w któréj pierwszy do walki z przeszkodami wystąpiłem—podzielić się i z współtowarzyszami zawodu i z młodzieżą. Oto są powody naglące mnie do ogłoszenia méj Anatomii.

Ugruntowałem ją na podstawie najpierwszych autorow, a *głownie* trzymałem się układu sławnego Hyrtla, professora anatomii w Wiedniu, posiłkując się niemniéj i własném doświadczeniem.

Co się tycze terminologii, postanowiłem ile możności trzymać się obecnie ustanawiającéj się przez komitet słownictwa lekarskiego, ze względem na terminologię szkoły krakowskiéj.

Całe dzieło podzieliłem na sześć części:

Część pierwsza zawierać będzie naukę o kościach i więzach (Osteologię i Syndesmologię).

Część 2: naukę o mięśniach (Myologię).
» 3 » o wnętrznościach (Splanchnologię).
» 4 » o zmysłach (Estezeologię).
„ 5 » o nerwach (Neurologię).
» 6 » o naczyniach (Angiologię).

Na końcu każdéj z tych części zamieszczam dział literatury, t. j. spis celniejszych dzieł anatomicznych, jakie po dziś dzień wyszły, nieprzepominając i o polskich autorach, których liczba aczkolwiek nie jest wielka, wszelako zasługuje, aby pamięć poprzedników należny hołd odebrała.

W ciągu całego dzieła starałem się o jasny wykład, a chcąc ułatwić samą naukę nietylko poświęcającym się lekarskiemu zawodowi, dołożyłem wszelkich usiłowań, aby dzieło przyozdobić stosownemi rysunkami, tak w Anatomii niezbędnemi. Rysunki wykonywają się w części podług fotografii Willnowa, już to z najlepszych atlasów, już też z natury zdjętych. Szło mi głownie o wierność, i w tym celu użyłem w pomoc fotografii.

Dzieło to dla nierozrywania całości, postanowiłem wydać w dwóch wielkich tomach przeszło 80 arkuszy druku w 8-ce obejmujących. Dla uprzystępnienia jego nabycia ustanawia się cena najniższa rsr. 6, jaka przy względzie na małą ilość odbitych exemplarzy konieczną jest do pokrycia kosztow nakładu.

Aby dać jak najłatwiejszą sposobność do nabycia Anatomii, będę ją wydawać zeszytami w bardzo krotkich przerwach jak najregularniéj, tak, aby w kilku miesiącach wydawnictwo ukończyć.

Zeszyt pojedyńczy kosztować będzie **kop. 30**, a dla pragnących od razu całe dzieło zaprenumerować otwiera się **przedpłata** w księgarni **Gebethnera i Sp.** w Warszawie niżéj o rubla, to jest po **Rsr. 5** za exemplarz.

Po ukończeniu druku cena dzieła będzie podwyższoną.

Lista prenumeratorów załączoną zostanie.

Zeszyt pierwszy dziś opuścił prasę, i jest do nabycia w księgarni Gebethnera, gdzie główny skład tego dzieła się znajduje.

w Warszawie d. stycznia 1860 r.

Dr. Ludwik Adolf Neugebauer.

Wykładający akuszerję w C. K. Med. Chir. Warszawskiej Akademii.

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

ТЕАТРАЛЬНЫЯ ПРЕДСТАВЛЕНІЯ.

Въ пятницу, 5 февраля, новая историч. драма на польскомъ языкѣ А. Э. Одынца: *Варвара Радзивиллъ* или *Начала царствованія Сигизмунда-Августа.*—Въ субботу, 6 февраля, въ пользу дѣтскихъ пріютовъ, комедія въ 3 дѣйствіяхъ на польскомъ языкѣ И. Хенцинскаго: *Истинное благородство.* Водевиль въ 1 дѣйств. на русскомъ языкѣ: *Вицъ-мундиръ.*—Въ воскресенье 7 февраля, въ третій разъ историческая драма на польскомъ языкѣ А. Э. Одынца: *Варвара-Радзивиллъ.*

ПРІѢХАВШІЕ ВЪ ВИЛЬНО.

Съ 1-го по 4-го февраля.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКІЙ.

Изъ Вил. губ.: пом. *Янишевская.* пом.: *Богдановичъ. Тукалло. Кублицкій. Ясеньскій.*—Изъ Ков. губ.: пом. *Бобятынскій.* инжен. штабсъ-кап. *Сѣницкій.* инжен. при желѣз. дор. *Домбровскій.*—Изъ Мин. губ.: пом.: *Протасевичъ. Пальчевскій.*—Изъ г. Копысь: уѣзд. пред. двор. *Рошковскій.* поруч. драгун. полка *Андржейковичъ.* маіоръ *Рожанскій.*

—

Изъ Вил. губ.: пом. *Тымовскій.* князь *Гедройцъ. Янковскій. Каминскій.*—Изъ Ков. губ.: пом. *Пилсудскій.* колл. секр. *Гоштовтъ.*—Изъ Грод. губ.: пом. *Струпинскій.* надв. сов. *Панасевичъ.*

ВЫѢХАЛИ ИЗЪ ВИЛЬНА.

Съ 1-го по 4-го февраля.

Пом.: *Черницкій. Захаревичъ. Бронскій. Завадскій.* гр. *Брчостовскій:* купецъ 1 гильдіи *Скварцовъ.*— Въ Вил. губ.: пом. *Довнаровичъ.* отст. пол. *Щука.* пом. *Зайковскій. Чеховичъ.* двор. *Калиновскій.*— Въ Ков. губ.: пом. *Каспржицкій.* отст. маіоръ *Шлезингеръ.*—Въ Гродно: поруч. *Яворовскій.*

DZIENNIK WILEŃSKI.

TEATR:

W piątek, 5 lutego, nowy historyczny dramat w języku polskim przez A. E. Odyńca: *Barbara Radziwiłłówna*, czyli *Początek panowania Zygmunta Augusta.*—W sobotę, 6 lutego, na dochód przytułku dzieci, komedja we 3 aktach w języku polskim J. Chęcińskiego: *Szlachectwo dusz*[illegible] Wodewil w 1-m akcie w języku rossyjskim: *Wicemundur.*—W niedzielę, 7 lutego, po raz trzeci historyczny dramat w jęz. polskim, A. E. Odyńca *Barbara Radziwiłłówna.*

PRZYJECHALI DO WILNA.

od 1-go do 4-go lutego.

HOTEL NISZKOWSKI.

Z gub. Wil.: pani *Janiszewska.* ob. Ant. *Bohdanowicz.* Kon. *Tukałło.* Karol *Kublicki.* Aloizy *Jasieński.*—Z gub. Kow.: ob. *Bobjatynski.* sztab. kap. inżen. *Siennicki.* inż. przy kolei żelaz. *Dombrowski.*—Z gub. Miń.: ob.: *Protasewicz.* Konst. *Palczewski.*—Z m. Kopyś: marsz. szlach. pow. Kopysk. *Roszkowski.* chor. połku drag. *Andrzejkowicz.* major *Rożański.*

—

Z gub. Wileń.: ob.: Karol *Tymowski.* książę *Giedrojć.* Jan *Jankowski.* Lud. *Kaminski.* Z gub. Kow.: ob.: Stan. *Piłsudzki.* sekr. koll. *Gosztowt.* Z gub. Grod.: ob.: *Strupinski.* rad. dw. *Panasewicz.*

WYJECHALI Z WILNA.

od 1-go do 4-go lutego.

Ob.: *Czernicki. Zacharewicz. Broński. Zawadzki.* hr. *Brzostowski.* kupiec 1 gildy *Skwarcow.*—Do gub. Wileń.: ob.: *Downarowicz.* dym. połk. *Szczuka.* ob.: Witold *Zajkowski.* Hip. *Czechowicz.* dworz. *Kalinowski.* Do gub. Kow.: ob.: *Jaworowski.* dym. połk. *Kasprzycki.* Do Grodna: por. *Jawrowski.*

МЕТЕОРОЛОГИЧЕСКІЯ НАБЛЮДЕНІЯ НА ВИЛЕНСКОЙ ОБСЕРВАТОРІИ. — POSTRZEŻENIA METEOROLOGICZNE NA OBSERWATORYUM WILENSKIÉM.

Мѣсяцъ и число, / Miesiąc i dzień.		Баром. по разд. Англ, / Barom. podł. podz. Ang.		Термометръ Реомюра. / Termometr Reaumura.	Направ. и сила вѣтра. / Kierunek i siła wiatru		Состояніе неба. / Stan nieba.
2 Февраля 2 Lutego	6 час. утра. 6 g. z rana.	29	5,8	— 8°,0	СЗ. PZ.	умѣрен, umiar.	пасмурно. pochmur.
	2 час. по пол. 2 g. po poł.	29	5,0	6,3	С. P.	умѣрен. umiar.	снѣгъ. śnieg
	10 час. вечера 10 g. wiecz.	29	4,9	7,0	СЗ. PZ.	умѣрен. umiar.	облачно. pochmur.
3 Февраля 3 Lutego	6 час. утра. 6 g. z rana.	29	4,4	6,6	СЗ. PZ.	слабый. słaby.	пасмурно. pochmur.
	2 час. по пол. 2 g. po poł.	29	3,0	0,5	Ю. P.	умѣрен. umiar.	пасмурно. pochmur.
	10 час. вечера 10 g. wiecz	29	2,2	3,1	ЮЗ. PZ.	слабый. słaby.	пасмурно. pochmur.
4 Февраля 4 Lutego	6 час. утра. 6 g. z rana.	29	2,2	3,6	В. W.	слабый. słaby.	пасмурро. pochmur.
	2 час. по пол. 2 g. po poł.	29	4,1	2,4	ЮВ. PW.	слабый. słaby.	облачно. pochmur.
	10 час. вечера 10 g. wiecz.	29	6,0	7,0	В. W.	слабый. słaby.	пасмурно. pochmur.

ЦѢНЫ въ Вильнѣ на базарахъ и рынкахъ.—CENY w Wilnie, na targach i rynkach.

отъ 1 до 4 февраля. od 1 do 4 lutego	Ржи (привезено 220 четв.)—Żyta, (przywieziono 220 czetw.)	по 4 р. г. — к.
	Пшеницы (прив. 110 четв.)—Pszenicy (przyw. 110 czet.).	po 10 — — —
	Ячменя (прив. 70 чет.)—Jęczmienia (przyw. 70 czet.).	» 4 — — —
	Гречихи (прив. 100 четв.)—Gryki (przyw. 100 czet.)	« 3 — 50 —
	Овса (прив. 240 четв:)—Owsa (przyw. 240 czet.)	» 2 — 75 —
	Сѣна пудъ (700).—Siana pud (700).	» » — 27 ½
	Гороху (прив. 40 четв.)—Grochu (przyw. 40 czet.)	» 4 — — —
	Соломы (прив. 60 пудъ.)—Słomy (przyw. 60 pudów).	» » — 14 —
	Льна пудъ.—Lnu pud.	» 3 — 50 —
	Картофеля.—Kartofli	» 2 — 50 —
	Масла пудъ.—Masła pud	» 8 — 50 —